

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תפנית ההשקפה: אֶתְנָן, סִלְקוּ – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מִהֲקֵן פִּשְׁטָא – מוציא מפשטו; מִכָּא = מאריך, רבוי; דִּרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממש, לא ממש; טַפְקָא = טרףא – שנוי
 משמעות, רבוי מתפשט; מִרְכָּא טַפְקָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דִּרְגָא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְקָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְקָא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקוּ – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגוּל – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְף-קָטָן – 2; זִקְף-גָּדוֹל – 3;
 רְבִיעַ – 4; ... זִקְף-קָטָן ... זִקְף-קָטָן בחצי פסוק – הקש; תְּשִׁילִיָּהּ: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קָטָנָה = תרסא –
 דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תְּלִישָׁא-גָּדוֹלָה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.1 ויקרא בחקתי כו,ג

ויקרא בחקתי כו,ג:

וְאֶכְלְתֶם יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי חֲדָשׁ הַזִּיצָאוֹ:

יִשְׂרָאֵל – זקף-גדול, [תורה שלמה [קא] בבלי בבא בתרא צא,ב] ... ואע"פ שהישן טפי מעלי (מעולה הרבה) יוציאואהו מפני החדש
 שהחדש ראוי להתיישן טפי מן הישן שכבר נתיישן.

- טט – זקף-גדול בתפקיד שתיים מול אחד, כגון הישן טיבו בדרגה 1 והחדש יעלה עליו וטיבו יהיה בדרגה 2.

ויקרא בחקתי כו,ג:

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהַיְוֵה לָחֶם עֲבָדִים
 וְאָשְׁבַר מִטַּת עַלְכֶם וְאוֹלַךְ אֶתְכֶם קוֹמְמוֹת: {פ}

אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כמו בפרשת ציצת ושניהם בהקשר של יציאת מצרים, כי
 הקב"ה בכבודו ובעצמו פעל גאולת מצרים וכך יהיה בגאולה העתידה ע"י הקב"ה בעצמו, [תורה תמימה [נט] בבלי מגילה יא,א] ... כי
 אני ה' א-לקיהם – לעתיד לבוא, שאין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם.

וזאת גם ההבטחה ב-ויקרא בחקתי כו,ד:

וְאִפְּגַם-זֹאת בְּהִיוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אֲבִיְהֶם לֹא-מֵאֲסִיתִים וְלֹא-נִעְלַתִים לְכָל־חַם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּכֶם
 כִּי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

ויקרא בחקתי כו,ה – כו:

[כה] וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נֶקֶמַת נֶקֶם-בְּרִית וְנֶאֱסַפְתֶּם אֶל-עָרִיכֶם
 וְשַׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם וְנִתְחַם בְּיַד-אוֹיֵב:

[תורה שלמה [קנד] בבלי שבת לג,א] – נֶקֶם-בְּרִית... בְּשִׁבְרֵי לָחֶם מִטַּה-לָּחֶם בעון עינוי הדין ועיות הדין וקלקול הדין ובטול
 תורה וגו'... (כו,מג) יַעַן וּבִינְעוּן בְּמִשְׁפַּטֵי מֵאֲסוּ (הרי עינוי ועיוות וקלקול בכלל),

- ב-[כה] וְהִבֵּאתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב – רביעי, אפשר מרמז לארבע סיבות לנאמר בהמשך נֶקֶמַת נֶקֶם-בְּרִית (א) בעון עינוי הדין;
 (ב) ועיות הדין; (ג) וקלקול הדין; (ד) ובטול תורה.

[כו] בְּשִׁבְרֵי לָחֶם מִטַּה-לָּחֶם

וְאִפְּ עֵשֶׂר נְשִׁים לְחֶמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשִּׁיבּוּ לְחֶמְכֶם בְּמִשְׁקַל
 וְאֶכְלְתֶם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ: {ס}

בְּשִׁבְרֵי לָחֶם מִטַּה-לָּחֶם – מונח זרקא סגול וְאִפּוּ – תלישא-גדולה –

לימוד אלפניו ולאחריו ע"פ [הזוהר] פתח אליהו ... אנת הוא דאפיקת עשר תקונין וקרינין עשר ספירין לאנהגא בהון עלמיין וגו' בְּשִׁבְרֵי
 לָחֶם מִטַּה-לָּחֶם – מונח זרקא סגול, כעין גורע/או מוסיף מהענין על הענין שהוא בין היתר שתי קבוצות של עשר ספירות (דעיגולים
 ודיושר) וצירופים בתוך כל קבוצה המרומזות במלים ובטעמי עֵשֶׂר נְשִׁים לְחֶמְכֶם – מונח מהפך פשטא, (מונח עשוי לרמז לרבי סדרות
 של מהפך פשטא מונח זקף-קטן) בהם נברא העולם ובהם הוא מונהג.

בְּשִׁבְרֵי לָחֶם מִטַּה-לָּחֶם – מונח זרקא סגול, תבנית זאת היא כתבנית מונח זרקא סגול הראשון בתורה בר' א,ד "ויעש א-לקים את-
 הדיקיע" ומרמז לענין בריאת העולם, וגם כתבנית "והיה לכם לצצית" שאף הוא בין היתר מרמז לבריאת העולם.

אדם הוא חלתו של עולם שנברא בכעין קמיצה (תה' קלט,ה) אֶחָד וְנֶקְרָם צִרְתָּנִי וְהִשָּׁתַּע עָלַי כַּפְּכָה: ובני ישראל כממשיכי אדם
 הראשון מצווים להפריש חלה וזה קשר אחד בין דרך הסוד להסבר ההלכתי הבא. סוגיית העושה עיסה לחלקה בבצק

[שולחן ערוך יורה דעה סימן שכו]

[סעיף א] שתי עיסות שיש בשתייהן שיעור החייב בחלה, ואין באחת מהן כשיעור, ונגעו זו בזו אן ונשכו זו את זו, א אם היו של שנים,
 אפילו הם ממין אחד, ב פטורים מן החלה, ב] שסתם שנים מקפידים. ואם ידוע שאינם מקפידים על עירוב העיסות, הרי אלו
 מצטרפות. וגו'

[סעיף ב] נחתם ד שיעור עיסה לעשותה שאור (א) לחלקה, חייבת בחלה, ו] שאם לא תמכר יעשנה פת. ה אבל (שאר אדם) <ב> העושה עיסה (ב)
 לחלקה בבצק, פטורה.

[ש"ך יורה דעה סימן שכו ס"ק ה] אבל שאר אדם העושה עיסה לחלקה בבצק - לאנשים הרבה שלא יהא באחת מהן שיעור חלה
 פטורה אבל אין דעתו לחלק בצק אע"פ שדעתו לחלקה אחר אפייה חייבת:

בסיוע הרב י"מ רושצקי הי"ו: ה"ש"ך עוסק ביהיד, ויש לומר שכל שכן אם הם שותפים בבצק ובפרט כשכל אחד הביא את הבצק מביתו
 ומערבים הבצק עד שנעשה שיעור של הפרשת חלה, ואופים ביחד, ודעתם לקחת כל אחד את חלקו אחר האפיה ולא מקפידים לקחת חלקם
 מבצקם דווקא, אז יפרישו חלה בברכה לזכות כל המשתתפים.
 מקורות: שו"ת מנחת יצחק ח"ה סימן מב, לקט העומר פרק יב הערה א.

ונסביר הפסוק (ויקרא בחקתי כו,ו) לדעת המחייבים בחלה

בְּשִׁבְרֵי לָחֶם מִטַּה-לָּחֶם – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף/או כעין גורע מהענין על הענין. כאן מניח עיסה שאין בה שיעור חלה
 ומוסיף עיסות של אחרים שאין בכל אחת שיעור חלה, וְאִפּוּ – תלשא, בתפקיד אלפניו שנאסף שיעור בצק החייב הפרשת חלה, וְאִפּוּ –
 תלשא, בתפקיד לאחרייו שתולש מחיצת בעלות - שלא מקפידים לקחת את העיסה שלהם, ומערבן לעיסה אחת. ואו וְאִפּוּ – תלשא בתפקיד
 בעל בחינה נעלה זו ברכת הפרשת חלה, ובתפקיד תולש גורע מהעיסה – מפריש חלה בברכה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ה
 תמצית ההשקפה: אתחנן, סליק = סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מופך פשוט – מוציא מפשוט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפא = טרףא – שנוי
 משמעות, רבוי מתפשוט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
 רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שנוי, מחיצת, עקרה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שנוי, מחיצת, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

ואותן נשים צדקניות שבפסוק גם בנסיבות הקשות של התוכחה, היו עריבות זו לזו ולא הקפידו על עיסתם דווקא, לכן זכו למצוות הפרשת
 חלה בברכה למרות שלכל אחת לא היה שיעור לעצמה.

ויקרא בחקתי כו, לד:

[לד] אִז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֶּיהָ כִּל יְמֵי הַשָּׁמָה וְאַתָּם בְּאֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם

אִז תִּשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת־שִׁבְתֶּיהָ:

[לה] כִּל־יְמֵי הַשָּׁמָה תִּשְׁבֹּת

אֶת אֲשֶׁר לֹא־שִׁבְתָּה בְּשִׁבְתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם עֲלֶיהָ:

[לד] אִז – תלישא-קטנה תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֶּיהָ – קדמא ואולא רביע ...

- **(כו, לה) אִז – תלישא-קטנה ... כו, לה לֹא־שִׁבְתָּה – תביר, תבנית טעמים תלישא-קטנה ... תביר רמז לחישוב חשבוני, אותו מחשב רש"י להיות שבעים שנה של גלות בבל שהן כנגד ע' שנות שהארץ לא שבתה. חוסר השביתה מורכב מסדרת שנות השמיטה שלא קיימו ומסידרת שנות יובל שלא קיימו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום .**

(ויקרא בחקתי כו, לה) אִת – מונח אֲשֶׁר לֹא־שִׁבְתָּה בְּשִׁבְתֵיכֶם – דרגא תביר טפא, בתפקיד קבוצת פרטים המצטרפים ביחד, אִת – מונח, מרמז על שתי קבוצות כאלה

פ' רש"י **אִת אֲשֶׁר לֹא־שִׁבְתָּה – שבעים שנה של גלות בבל הן כנגד שבעים שנות השמיטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום ארבע מאות ושלושים שנה. שלש מאות ותשעים היו שני עונם משונכסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים, ובני יהודה הכעיסו לפניו ארבעים שנה משגלו עשרת השבטים עד חרבות ירושלים, הוא שנאמר ביהזקאל "ואתה שכב על צדך השמאלי" וגו' "וכלית את אלה ושכבת על צדך הימני שנית ונשאת את עון בית יהודה ארבעים יום" (ד, ד-ו). ונבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לגלות המלך יהויכין; ועוד עשו שש שנים עד גלות צדקיהו, הרי ארבעים ושש. ואם תאמר 'שנות מנשה חמישים וחמש היו' (ראה מ"ב כא, א) – מנשה עשה תשובה שלשים ושש שנה, וכל שנות רשעו עשרים ושתיים שנה, דכתיב "ויעש אשרה כאשר עשה אחאב" (ש, ג), ואחאב מלך עשרים ושתיים שנה, כמו שאמרו באגדת 'חלק' (סנה' קג, א), ושל אמון שתיים (ראה מ"ב לג, כא), ואחת עשרה ליהויקים, וכנגדן לצדקיהו. צא וחשוב לארבע מאות ושלושים ושש שנה שמיטין ויובלות שבהם, והם שש עשרה למאה, ארבע עשרה שמיטין ושני יובלות, הרי לארבע מאות שנה – ששים וארבע, לשלושים ושש שנה – חמש שמיטות, הרי שבעים חסר אחת; זו היתירה שנכנסו בשמיטה המשלמת לשבעים, ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים. וכן הוא אומר בדברי הימים (דה"ב לו, כא) **צַד־רְצֹנְתָה הָאָרֶץ אֶת־שִׁבְתֹתֶיהָ ... לְמַלְאוֹת שְׁבַעִים שָׁנָה:****

מהכניסה לארץ ישראל ועד חורבן בית ראשון עברו 850 שנה (שהם כמו י"ז יובלות). החלו לספור שמיטין ויובלות מהשנה ה-15 מהכניסה לארץ אחרי כיבוש וחלוקה. מפ' רש"י לפסוק (כו, לה) ומהרמב"ם (הל' שו"י פ"ה, ה"ג) ומאנצ' תלמודית כב, יובל, טור קכב ע"פ ברייתא ערכין יב, מב משמע שמנו 836 שנה ברצף עד לחרבן בית א. ואף שאחרי גלות עשרת השבטים לא הייתה חובת יובל, לפחות 71 שנה, עד לחזרת כל או רוב עשרת השבטים ע"י ירמיהו, בכל זאת מנו כדי לקדש שמיטות כסדרן אף שאין כל יושבי הארץ עליה. מתוך אותן 836 שנה, 390 שנה (בדילוגין) היו בעון עד גלות ישראל, ועוד 46 שנה (בדילוגין) של עון יהודה עד החרבן (22 ראשונות של מלכות מנשה, ועוד 2 של אמון, ודלג על מלכות יאשיהו, וצירף 23 שנה של מלכות יהוקים, יהויכין וצדקיהו) סה"כ 436 שנה של עון ואי קיום שמיטין ויובלות, נותרו 414 שנה זכות. זה בערך חצי זכות חצי עון, ולכן הסכימו שדוקא שנת שמיטה או יובל נשמרה שיה לסקויו שלא נשמרה. אז במקום לבדוק ברצף היסטורי האם שמיטה ויובל נשמרו, רש"י חישוב כאילו יש רצף של עון, והתקבל כי ב-400 שנה יש 64 שמיטין ויובלות, ועוד חמש שמיטין מ-36 שנה בדילוגין של עון יהודה בסה"כ 69 שמיטין ויובלות שלא נשמרו, ושמיטה אחת על חשבון השנה היתירה שנכנסו בשמיטה המשלמת לשבעים, ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים.

ויקרא בחקתי כו, מב:

[מב] וְזָכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר וְהָאָרֶץ אֲזַכֵּר:

תו"כ ... ויצחק לא נאמר זכירה, אלא רואין את עפרו כאלו הוא צבור על גבי המזבח. בעה"ט ... ביצחק לא כתיב ביה זכירה לפי שאפרו צבור לפני הקב"ה וגו'.

תורה תמימה הערה (נו) כי ענין העקידה נראית לפניו תמיד כש"כ (בר' וירא) ה' יראה, ובדברים שרואים לעינינו לא שייך זכירה וְאֶף – תלישא-קטנה (=תרסא), בתפקיד במחיצת הקב"ה **אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק – קדמא ואולא, ברית יצחק, היא העקידה נראית לפני הקב"ה תמיד כי אפרו של יצחק כאלו צבור ע"ג המזבח, וטעם תרסא מרמז על כעין מחיצת המזבח, וכעין מחיצת הקב"ה, וקדמא ואולא מלמד על כעין כלל שתמיד הקב"ה מקדים ורואה עקידת יצחק.**

בהמשך הפסוק **וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר** – קדמא דרגא תביר טפא

- **וְאֶף – קדמא כי הכתוב לא על הסדר, תו"כ ויק"ר פל"ו – למה נאמרו האבות אחרנית? לומר אם אין מעשה ביעקב כדאי הם מעשי יצחק ואם אין מעשה יצחק כדאי הם מעשי אברהם, כדאי הוא מעשה כל אחד ואחד שיתלה כל העולם בגינו**
- **אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר – דרגא תביר טפא – כעין קבוצת פרטים המצטרפים ביחד, היינו זכות אבות ביחד עבור הבנים, מלמד ששלשת שקולין זה כזה, שרשרת תלות ביחד ולחוד כדאי הוא מעשה כל אחד ואחד שיתלה כל העולם בגינו**

ויקרא בחקתי כו, מג – מו:

[מה] וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רְאשֵׁינִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי־אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִנֹּחַת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יי :

תורה שלמה [רלט] מדרש חפץ ... הוֹצֵאתִי־אֹתָם אף משה אהרן ומרים [רמ] לקח טוב להיות להם לא-לקים אני ה' – ברית הוא לישראל שלא יכפרו בשם הנכבד וגו'

- **טט – הוֹצֵאתִי־אֹתָם דרשה לקראו הוֹצֵאתִי־אֹתָם, הוצאתי בשורוק, אתם – בחיריק, היינו בחינה נעלה המכוון לשם ה' שיצא עמם ממצרים, כעין גאל עצמו מגלות הקה"ל הזה.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תפנית ההשקפה: אתנח, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא = טרפא – שני
 משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
 רביע – 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדטא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
 דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, פור – דרוש מהתפוסק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.2 ויקרא בחקתי כז,א

ויקרא בחקתי כז,א - ב:

[א] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [ב] דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֵא גֵדֶר בְּעַרְפָּךָ נִפְשֶׁת לְה':

ראה במדבר ו,א-ב:

[א] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [ב] דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְגֵדֶר גֵּדֶר נְזִיר לְהַזְיֵר לְה':

ספרא בחוקותי פרשה ג

(א) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מעריכים ואין העכו"ם מעריכים, יכול לא יהו נערכים ת"ל אִישׁ דברי ר"מ, א"ר מאיר אחר שהכתוב אחד מרבה וכתוב אחד ממעט, מפני מה אני אומר נערכים אבל לא מעריכים, שריבה מדת הנערכים ממידת המעריכים, שהרי חרש שוטה וקטן נערכים אבל לא מעריכים. (ב) ר' יהודה אומר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נערכים ואין העכו"ם נערכים, יכול לא יהו מעריכים ת"ל אִישׁ, א"ר יהודה אחר שהכתוב אחד מרבה וכתוב אחד ממעט, מפני מה אני אומר מעריכים אבל לא נערכים, מפני שריבה מידת המעריכים ממדת הנערכים שהרי טומטום ואנדרוגינוס מעריכים אבל לא נערכים. (ג) אי בני ישראל יכול אין לי אלא בני ישראל, מניין לרבות את הגרים ואת העבדים ת"ל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם, אִישׁ פרט לקטן, או יכול שאני מוציא את הקטן שיש בו הפלייה ת"ל כִּי יִפְלֵא, כִּי יִפְלֵא, נאמר כאן גֵּדֶר ונאמר להלן (במ' ו,ב) גֵּדֶר מה גֵּדֶר האמור כאן כִּי יִפְלֵא אף גֵּדֶר האמור להלן כִּי יִפְלֵא, ומה (במ' ו,ב) גֵּדֶר האמור להלן בל תאחר לשלמו אף גֵּדֶר האמור כאן בל תאחר לשלמו.

[א] וַיְדַבֵּר ה' – מרכא טפאא אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר – מרכא סלוק, כעין רבוי והגבלה. ונראה כי גם כאן מלת לֵאמֹר עם טעם סלוק בתפקיד הגבלה עשויים להידרש כעין "לאו אמור", ללמד שבפרשה הבאה למרות לשונה החיובית יש לאו שבמהותו יש מחלוקת: (א) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מעריכים ואין העכו"ם מעריכים וגו' דברי ר"מ, (ב) ר' יהודה אומר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נערכים ואין העכו"ם נערכים

דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר
 לרבי מאיר יש פחות מעריכים שריבה מדת הנערכים ממידת המעריכים,
 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם – מונח זקף-קטן, בתפקיד 1 + 2, לרבי מאיר דרוש שלושה נוספים בנערכים בבני ישראל
 שהרי חרש שוטה וקטן נערכים אבל לא מעריכים. (ולכן גם עכו"ם רק בנערכים)
 דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר
 לרבי יהודה יש פחות נערכים שריבה מידת המעריכים ממדת הנערכים
 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם – מונח זקף-קטן, בתפקיד 2, לרבי יהודה דרוש שני נוספים במעריכים בבני ישראל
 שהרי טומטום ואנדרוגינוס מעריכים אבל לא נערכים. (ולכן גם עכו"ם רק במעריכים)
 אִישׁ – זקף-גדול, בתפקיד שתי הלכות באופן אחד והלכה אחת באופן אחר,
 לרבי מאיר רק בני ישראל מעריכים (הרי 1) לעומת ובני ישראל ועכו"ם נערכים (הרי 2),
 לרבי יהודה בני ישראל ועכו"ם מעריכים (הרי 2) ורק בני ישראל נערכים (הרי 1).
 אִישׁ – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, לרבי יהודה המעריכים כולל שלושה איש, טומטום ואנדרוגינוס

מה גֵּדֶר האמור כאן (וי' בח' כז,ב) כִּי יִפְלֵא אף גֵּדֶר האמור להלן (במ' ו,ב) כִּי יִפְלֵא,
 (וי' בח' כז,ב) גֵּדֶר – אתנח, מגביל לנדר של מי שיודע להפלות (יודע למי נודרים) והוא סמוך לאיש היינו ילד בן 12 – 13 שנה וילדה בת 11 – 12 שנה, ופי' רל"ג ויקרא כז,ב ... והיה לחושב שיחשוב שלא ינהג זה הדין אלא בגדולים, ולזה אמר אחר כן כי יפליא, רוצה לומר, שְׁמַעַת אשר מדרכו שיפליא, יכנס בחק זאת המצוה.... והנה שער חכמים (ספ"ב כב), שזו י שְׁלֹם בכמו שנה אחת קודם היותו גדול, וזה יהיה כשידור הקטן מעצמו;
 (במ' ו,ב) גֵּדֶר האמור להלן בל תאחר לשלמו; גֵּדֶר נְזִיר – מונח זקף-קטן, אפשר כי המלה יתירה לדרוש ממנה כעין היקש (כעין גזרה שוה) לחיוב בל תאחר לערכין

דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר
 [רש"י עה"ת] ליתן ערך נפשו לומר ערך דבר שנפשו תלויה בו עלי. ופירש [שפת"ח] לאפוקי יד ורגל שאין נפשו תלויה בו (כעין יצא להקל ולא להחמיר כ') אם אמר ערך יד או ערך רגל לא אמר כלום ופטר מכלום.

ויקרא בחקתי כז,ב: דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֵא גֵדֶר בְּעַרְפָּךָ נִפְשֶׁת ה':

אִישׁ – זקף-גדול, שלושה אנשים בנדרים א' גדול ב' הסמוך לאיש, בן 12 – 13, ג' גוי שיודע להפלות:
 שישאל שכשיגדל יבוא לכלל בל-יחל, הפלאות תלויה בגדלותו, שכשאינו בבל יחל אינו בהפלאה, אבל גוי שאינו ראוי לבוא לכלל בל-יחל, אין הפלאות תלויה בגדלותו.
 גדול שאינו יודע להפלות – שאינו יודע לשם מי נדר – אף על פי שבישראל דבריו קיימים, בגוי שאינו יודע להפלות, אין נדריו כלום, שנתמעט מ'איש כִּי יִפְלֵא האמור בפרשת ערכין, (אנציקלופדיה תלמודית כרך ה, [גוי] טור שח) הכל מודים ש(גויים) נודרים ונידרים³⁵⁶, שאם אמר דמי עלי או דמי פלוני עלי, נותן כפי נדרו – כמה שהנידר שוה כעבד הנמכר בשוק³⁵⁷ – ואינו נופל ללשכה, שאין מקבלים מן הגוים נדבה או נדר לחזק את בדיק הבית, משום לא לכם ולנו³⁵⁸, ומה יעשה בהם, יבדוק את הגוי על דעת מי נדר, אם נדר על דעת ישראל יוציאוהו ב"ד כמה שיראה להם חוץ מבדיק הבית, ואם אמר לשמים נדרתי, יגנוז³⁵⁹. ויש סוברים שנדריהם אינם נגנוזים אלא הולכים לבדיק הבית³⁶⁰. ויש מפרשים נודרים ונידרים שאמרו בקדשי מזבח, אבל קדשי בדיק הבית לר' מאיר שסובר לא לכם ולנו אינם נודרים³⁶¹.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֵתָּן, סִלְקוּ – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מוֹחֵף פֶּשֶׁטָּא – מוציא מפשטו; מִרְכָּא = מִרְכָּא, רבוי; דִּרְגָּא – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מַעֲטָא – לא ממש; טַפְּסָא = טַרְקָא – שני משמעות, רבוי מתפטר; מִרְכָּא טַפְּסָא – קב"ש עשוייה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דִּרְגָּא תְּבִיר טַפְּסָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְּסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְּסָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְּף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פֶּסֶק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סַגְלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשֶׁטָּא – פשוט, 1; זִקְף-קָטָן – 2; זִקְף-גָּדוֹל – 3; רִבֵּעַ – 4; ... זִקְף-קָטָן ... זִקְף-קָטָן בחצי ספוק – היקש; השלישיה: (קִדְמָא – סדר קדמות; אֹלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשִׁי – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֹלָא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מידות ד' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קִטְנָה = תִּרְסָא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תְּלִישָׁא-גְּדוּלָה = תִּלְשָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה; פֶּר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

ויקרא בחקתי כז, א – ו:

[א] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: [ב] דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלֵא נֶדֶר בְּעַרְפָּךָ נִפְשַׁת לֹה': [ג] וְהָיָה עַרְפָּךָ הַזֶּכֶר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַד בֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה וְהָיָה עַרְפָּךָ חֲמִשִּׁים שָׁקֶל כֶּסֶף בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: [ד] וְאִם-נִקְבְּהָ הִיא וְהָיָה עַרְפָּךָ שְׁלֹשִׁים שָׁקֶל: [ה] וְאִם מִבֶּן-חֲמִשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן-עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עַרְפָּךָ הַזֶּכֶר עֶשְׂרִים שָׁקֶלִים וְלִנְקֵבָה עֶשְׂרֵת שָׁקֶלִים: [ו] וְאִם מִבֶּן-חֲדָשׁ וְעַד בֶּן-חֲמֵשׁ שָׁנִים וְהָיָה עַרְפָּךָ הַזֶּכֶר חֲמִשָּׁה שָׁקֶלִים כֶּסֶף וְלִנְקֵבָה עַרְפָּךָ שְׁלֹשֶׁת שָׁקֶלִים כֶּסֶף:

ויקרא בחקתי כז, ז:

וְאִם מִבֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה וְנִמְעְלָה אִם-זָכָר וְהָיָה עַרְפָּךָ חֲמִשָּׁה עָשָׂר שָׁקֶל וְלִנְקֵבָה עֶשְׂרֵה שָׁקֶלִים:

משנה ערכין פ"ד [מ"ד] שנים בנידר כיצד ילד שהעריך את הזקן נותן ערך זקן וזקן שהעריך את הילד נותן ערך ילד וערכים בנערך כיצד איש שהעריך את האשה נותן ערך אשה ואשה שהעריכה את האיש נותנת ערך איש והערך בזמן הערך כיצד העריכו פחות מבן חמש ונעשה יותר על בן חמש פחות מבן עשרים ונעשה יותר על בן עשרים נותן כזמן הערך [ה] יום שלשים כלמטה ממנו שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה שנאמר (וי' בחק' כז, ז) **וְאִם מִבֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה וְנִמְעְלָה אִם-זָכָר** הרי אנו למדים בכולם משנת ששים מה שנת ששים כלמטה ממנה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה הן אם עשה שנת ששים כלמטה ממנה להחמיר נעשה שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה תלמוד לומר (וי' בחק' כז, ז) **שָׁנָה** (אחרי סיום 60) (וי' בחק' כז, ז) **(מִבֶּן עֶשְׂרִים) שָׁנָה** (ועד בן-ששים שָׁנָה) (תוספת טט (וי' בחק' כז, ה) בין 5 לבין 20 **שָׁנָה** לגזרה שוה מה שנה האמורה בשנת ששים כלמטה ממנה (טט (וי' בחק' כז, ג) להחמיר) אף שנה האמורה בשנת חמש (טט (וי' בחק' כז, ו) להקל (וי' בחק' כז, ה) להחמיר) ושנת עשרים כלמטה ממנה בין להקל (טט (וי' בחק' כז, ה) בין להחמיר (טט (וי' בחק' כז, א) רבי אלעזר אומר עד שיהיו יתרות על השנים חדש ויום אחד:

וְאִם - תלישא-גדולה, ללמד שבכתוב **אלפניה** לפני-כן יש לדרוש שיעור (זמן) ומחיצה (נקודת מעבר בין ערכים שונים). אופן דרישת שיעור ומחיצה זאת הוא שיש ללמוד אותו מהפסוק הזה ולהעבירו אל הכתוב בפסוקים לפניו, והלימוד הוא בדרך של היקש המרומו בתבנית טעמי כתוב **אם-זָכָר וְהָיָה עַרְפָּךָ** - פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים בתפקיד היקש, מקיש משנת 60 אל השנים האחרות המציינות מעבר והכתובות בפסוקים **ויקרא בחקתי כז, א - ו**, כנלמד ב-**משנה מסכת ערכין פ"ד מ"ד** ככולם משנת ששים מה שנת ששים (טט - עד ערב יום הולדתו 61) כלמטה ממנה אף שנת חמש ושנת עשרים כלמטה ממנה ללמד שמספר השנה משמע עד ועד בכלל, ואחרי שעברה שנה זאת נקרא ומעלה.

לרבי אלעזר **וְאִם** - תלישא-גדולה, הוא כמו רבנן לעיל אבל יש להוסיף בכל נקודת מעבר שיעור של חדש ויום אחד ע"פ הנלמד ב-**בבלי ערכין יח, ב** (טט- כגון בבני לוי) (**במדבר גטו**) חודש ומעלה (**כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֲדָשׁ וְנִמְעְלָה**), מה להלן מבן חודש ויום אחד, אף כאן חודש ויום אחד.

ומקיש - כשם שמוסיף **עוד חדש ויום אחד** אחרי יום ההולדת ה-61 ומחיצה (מעבר בשווי הערך) כך מוסיף בנקודות הזמן האחרות, ההיקש המרומו בתבנית טעמי כתוב **אם-זָכָר וְהָיָה עַרְפָּךָ** - פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים בתפקיד היקש, מקיש משנת 60 אל השנים האחרות המציינות מעבר והכתובות בפסוקים **ויקרא בחקתי כז, א - ו**, כמאמרו במשנה רבי אלעזר אומר עד שיהיו יתרות על השנים חדש ויום אחד וכן ב- **ספרא בחוקותי פרשה ג (יב)** ר"א אומר מנין לחודש א' ויום אחד החדש הרי הוא כשנת ששים ת"ל ומעלה, נאמר כאן ומעלה ונאמר להלן ומעלה מה ומעלה האמור להלן חדש א' יום אחד אחר החדש, אף כאן חדש א' ויום א' אחר החדש הרי היא כשנת ששים. (**יג**) אין לי אלא לאחר ששים אחר חמש אחר עשרים מנין ודין הוא חייב אחר ששים וחייב אחר חמש ואחד עשרים, מה אחר ששים חדש א' ויום א' אחר החדש הרי הן כשנת ששים אף אחר חמש ואחר עשרים חודש אחד ויום אחד אחר החדש הרי הן כשנת חמש ושנת עשרים.

רבי אלעזר נוקט בתוספת זמן דומה גם בגיל פר **תוספתא פרה (צוקרמאנדל) פ"א הלכה א** פר בן עשרים וארבעה חודש ויום אחד הרי זה פר שלם ור' אלעזר אומר נותנים לו שלשים יום אחר עשרים וארבעה חודש שכל מקום שנו' פר בן בקר בן שתי שנים פר סתם בן שלש שנים ועד בן חמש שנים

וְאִם - תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור ומחיצה **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרק לח** ללמדך ששנתות (סימני מחיצה לערכים) היו השקלים לצורך הערכים, עד כאן למבן חדש, עד כאן למבן ששים, **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרק לח** ולמה נחלקו בפסוק לארבעה חלקים, שנאמר עשרים שקלים חמשה ועשרים שקלים כנגד ארבעה חלוקי עירובין שבתורה, אם מבן חדש עד בן חמש שנים, ואם מבן חמש עד בן עשרים שנה, ואם מבן עשרים עד בן ששים שנה, **וְאִם מִבֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה וְנִמְעְלָה**, ללמדך ששנתות היו השקלים לצורך הערכים, עד כאן למבן חדש, עד כאן למבן ששים, כדרך שהיה במדות ההיזן, בהיזן היה שנתות עד כאן לאיל, עד כאן לכבש, עד כאן לפר,

בבלי ערכין יח, ב

אפי' תימא רבי, שקולי משקלי קראי, מכדי כתיב: (וי' בחק' כז, ז) **מִבֶּן-חֲדָשׁ וְעַד בֶּן-חֲמֵשׁ שָׁנִים**, תו (וי' בחק' כז, ה) מבן חמש (ועד בן כ') (טט) - **וְאִם מִבֶּן-חֲמֵשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן-עֶשְׂרִים שָׁנָה** למה לי? הילכך אישתקלו להו.
ר"א אומר: עד שיהו יתירות על השנים חודש ויום אחד. תניא, ר"א אומר: נאמר כאן למעלה (וי' בחק' כז, ז) **וְנִמְעְלָה** ונאמר להלן (טט- כגון בבני לוי) (**במדבר גטו**) חודש ומעלה (**כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֲדָשׁ וְנִמְעְלָה**), מה להלן מבן חודש ויום אחד, אף כאן (מבן) חודש ויום אחד.

מִבֶּן-שְׁשִׁים שָׁנָה וְנִמְעְלָה - קדמא מהפך פשטא, ליבא האפיון שלפניו להודיע שגם אחרי שנת ששים **משנה מסכת ערכין פ"ד מ"ד** הערך (שנותנים הוא כ-) בזמן הערך כיצד העריכו פחות מבן חמש ונעשה יותר על בן חמש פחות מבן עשרים ונעשה יותר על בן עשרים נותן כזמן הערך.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונה – רבוי; מקור פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאק = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מראק טפאק – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפאק – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מראק תביר טפאק – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראק טפאק – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סקן – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.3 ויקרא בחקתי כו,א (התשע"ג)

ויקרא בחקתי כו,א: אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהַיְוֵת לְהֶם עֲבָדִים

וְאֲשַׁבֵּר מַטֵּת עַלְכֶם וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת: פ

אֲנִי יי אֱלֹהֵיכֶם – גרשיים מונה רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו, כמו בפרשת ציצת ושניהם בהקשר של יציאת מצרים, כי הקב"ה בכבודו ובעצמו פעל גאולת מצרים וכך יהיה בגאולה העתידה ע"י הקב"ה בעצמו, **תורה תמימה [נט] בבלי מגילה יא א ... כי אני ה' א-לקיהם** - לעתיד לבוא, שאין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם.

וזאת גם ההבטחה ב- **(ויקרא בחקתי כו,מד) וְאֶף-גַּם-זֹאת בְּהִיוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אֲרִיבֵיהֶם לֹא-מֵאֲסִתִּים וְלֹא-נִעְלָתִים לְכַלְתֶּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּם**

כִּי אֲנִי יי אֱלֹהֵיהֶם:

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם – גרשיים מונה רביע **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** - קדמא מהפך פשטא מונה זקף-קטן

* עד כאן כמלים וכטעמים בפרשת ציצת. אפשר שגם אופן אחד של פירושו הכתוב יהיה כבפרשת ציצת. סוף הרישא של הפסוק רק כטעמי פ' ציצית

(ויקרא בחקתי כו,ג) מִהַיְוֵת לְהֶם עֲבָדִים – מרכא טפחא אתנה **(במדבר שלח טו,מא) לְהִיּוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים** – מרכא טפחא אתנה

(ויקרא בחקתי כו,ג) רש"י אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם כדאי אני שתאמינו בי, שאני יכול לעשות כל אלה, שהרי אני הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, ועשיתי לכם נסים גדולים. **מַטֵּת** - כמין יתד התחובה בשני ראשי העול המעכבים המוסרה, שלא תצא מראש השור ויתיר

הקשר, ... **קוֹמְמִיּוֹת** – בקומה זקופה.

(ויקרא בחקתי כו,ג) אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהַיְוֵת לְהֶם עֲבָדִים וְאֲשַׁבֵּר מַטֵּת עַלְכֶם וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת: פ

(במדבר שלח טו,מא) אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם: פ

רש"י (מא) אֲנִי ה' - נאמן לשלם שכר (ראה ספ"ב קטו). **אֱלֹהֵיכֶם** - נאמן ליפרע (ראה שם). **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם** - על מנת כן פדיתי אתכם, שתקבלו עליכם גזרותי (ראה שם). **אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם** - עוד למה נאמר? כדי שלא יאמרו ישראל: מפני מה אמר המקום, לא שנעשה ונטול שכר? אנו לא עושים ולא נוטלים שכר; על כרחם אני מלככם!

ר' יוסף בכור שור אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם - אדון שלכם ודיין שלכם.

רלב"ג ... כי אני הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִן הַעֲבָדוֹת הַנִּפְלָא שְׁהִייתֶם בּו וְשִׁמְתִי אִתְכֶם בְּנֵי חוֹרִין ... (קטע זה בפ' לוי' בחקתי ולבמ' שלח)

... ובאלו הדינים והמכות אשר דן הגוי ההוא היישיר ישראל אל השלמות, באופן שהיו ראויים לקבל התורה שיהיה בה השם יתעלה להם לאלהים, והם לו לעם.

(ויקרא בחקתי כו,ג)	(במדבר שלח טו,מא)
מִהַיְוֵת לְהֶם עֲבָדִים	לְהִיּוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים
עבדות נפלא שעל ידו	מעבדות נפלא לבני חורין
וְאֲשַׁבֵּר מַטֵּת עַלְכֶם	
היישיר ישראל אל השלמות (ראויים למלך שלם)	
וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם – מרכא טפחא, יתור לרבות על הליכה בחומר הליכה ברוח, קוֹמְמִיּוֹת – ללכת בקומה זקופה, כבני מלך, כאדם הראשון בשתי קומות הרוחנית והגשמית	אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם – דן אתכם כבני חורין בעלי בחירה חפשית כאדם הראשון, שיכולים ללמוד ומתוך למודם ומאוחדים עם הקב"ה או אֲנִי – טפחא, כפוחת טפח מתאפיין מהכתוב ה' אֱלֹהֵיכֶם והקב"ה מאוחד עם ישראל. אבל כאשר אֲנִי – טפחא בתפקיד מפריד או הקב"ה דן להפרע מהם.

ויקרא בחקתי כו,מג – מו: [מג] וְהָאֶרֶץ תַּעֲזֹב מִחֶם וְתִרְצַן אֶת-שִׁבְתֶּיהָ בְּהִשְׁמָהּ מִחֶם וְהָם יִרְצִי אֶת-עֲנָנֶיהָ וְעַן וּבְעֵן

בְּמִשְׁפָּטֵי מֵאֲסוּ וְאֶת-חֻקֵּיהֶם נִעְלָה נַפְשָׁם:

[מד] **וְאֶף-גַּם-זֹאת בְּהִיוֹתְכֶם בְּאֶרֶץ אֲרִיבֵיהֶם לֹא-מֵאֲסִתִּים וְלֹא-נִעְלָתִים לְכַלְתֶּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם:**

[מה] **וְזִכַּרְתִּי לְהֶם בְּרִית רֵאשִׁימִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי-אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְשִׁעֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לְהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה':**

[מו] **אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן ה' בְּיַד וּבֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד-מֹשֶׁה: פ**

[מג] **וְהָאֶרֶץ** - תלישא-קטנה, בתפקיד שיעור, **בעה"ט** מספר התיבות מתחילת התוכחה עד **(וי בח' כו,מג) נִעְלָה נַפְשָׁם** - ש"ץ כמנין שנים שהכעיסו שבטי ישראל כי אחרי זה גלו שבטי ישראל וכחשבו של רש"י ב- **(כו,לה)**

(וי בח' כו,מד) וְאֶף-גַּם-זֹאת – שתי גירסאות, (א) **וְאֶף-גַּם-זֹאת** מלת ואף במונה, גם-זאת בטעם תלשא, כעין שני תפקידי תלשא (כגון שיעור, מובחר) והם גם אלפניה ולאחריה, סה"כ כארבעה תפקידים. לפי ההמשך רמז לקדושת שם ה', רמז לעם ישראל בכור ה'

(ב) גרסת הכתר **וְאֶף-גַּם-זֹאת** – מקף מקף תלישא-גדולה, תפקיד אחד של בעל בחינה נעלה קדושת שם ה' או עם ישראל - **תורה שלמה**

[רכו] מדרש כה אמר ה' בני בכורי ישראל **(שמות ד כב)** אמר ר' ירמיה למה נקרא בכור ... אין הקב"ה מחליף אותם באומה אחרת ולא מואסם שנא' **וְאֶף-גַּם-זֹאת**, וכן **תורה שלמה [רכט] שמור"ר פכ"ג**, ... איני יכול להניחם **כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם**, מפני קדושת שמי עשיתי ואתי אתם חוזרים הה"ד **(שה"ש ד,ח)** אתי מלְבָנוֹן פְּלֶה אתי מלְבָנוֹן תְּבֹאֵי וכו'

(וי בח' כו,מה) אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם – מונה תלישא-קטנה, בתפקיד מובחר כמובא ב-**תורה שלמה [רלט] מדרש חפץ** ... מניין אף משה

אהרן ומרים שנאמר **אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם**

תורה שלמה [רמ] לקח טוב לְהִיּוֹת לְהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה' - ברית הוא לישראל שלא יכפרו בשם הנכבד וגו'

• טט - **הוֹצֵאתִי-אֶתְכֶם** דרשה לקראו **הוֹצֵאתִי-אֶתְכֶם**, **הוֹצֵאתִי** בשורוק, **אֶתְכֶם** - בחיריק, היינו בחינה נעלה המכוון לשכינת ה' שיצא עמם ממצרים, כעין גאל עצמו מגלות החיל הזה.

(וי בח' כו,מו) אֵלֶּה – תלישא-גדולה בעל בחינה נעלה, מקור **הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת** – מונה זרקא סגול

תורה שלמה [רמא] תנחומא בראשית א כשברא הקב"ה את עולמו נתייעץ בתורה וברא את העולם .. טט ע"פ החוקים ה- **אֵלֶּה**

תו"כ החקים אלו המדרשות **וְהַמִּשְׁפָּטִים** - אלו הדינים **וְהַתּוֹרֹת** - מלמד ששתי תורות נתנו אחד בכתב ואחד בע"פ.

הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת - מונה זרקא סגול, מוסיף על עצמו מעצמו, ואלו הן התורות הרבות היוצאות מהכתוב וזהו:

אמר ר"ע וכי שתי תורות היו להם לישראל והלוא תורות הרבה ניתנו להם לישראל, זאת תורת העולה **(וי צו ו,ב)** זאת תורת המנחה **(וי צו ו,ג)** זאת תורת האשם **(וי צו ז,א)** זאת תורת זבח השלמים **(וי צו ז,א)** זאת תורת האדם כי ימות באהל **(במדבר יט,ד)**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: איתן, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, מנעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפחת; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות ד' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עוקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפני שער, מחיצה, עוקרה, פור – דרוש מהתפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

ויקרא בחקתי כו,מד: ואף-גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא-מאסתי ולא-געלתים לכלתם להפך בריתי אתם כי אני ה' אלהיהם:

ואף-גם זאת – תלישא-גדולה - מקור, ראש לנחמה והבטחת הגאולה
אולי זאת אחת הסיבות ל- **בהיותם** – גרשיים – יוצא מן הכלל המעיד על הכלל. והענין שבגלות כאילו מרוחקים ועובדים ע"ז, נמצאים בהשפעת השרים שחלק ה' לעמים. **בהיותם בארץ איביהם** – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, ואפשר כי כאן על הכלל כולו יצא כי מגלות אחת לומדים לגלויות אחרות שאף במ **לא-מאסתי ולא-געלתים לכלתם להפך בריתי אתם בארץ איביהם** – מונח רביעי בתפקיד לפחות ארבעה גאולות - **ת"י ותרגום ירושלמי** מונים ארבע מלכויות בכל, מדי, יון, אדום, ומוסיפים לסוף יום גוג אף שלא בסדר עד האתנח
כי אני ה' אלהיהם - תביר מרכא טפחא סלוק, **כי** - תביר - מנעט מגבורת המשפט שמיוצג בתואר **אלהיהם** באופן שמשפיע על **אני ה'** - מרכא טפחא, יתור לרבות חיבור בין אני לשמו היינו התעלות שמו יתברך אל עצמותו בזכות המעטת המשפט.
אלהיהם בגוף שלישי יוצא מן הכלל כי רוב מכריע של אזכרות אלקינו מופיע באלקיים - גוף שני המעיד על קרבה.
אלהיהם – סלוק, הגבלת המשפט

ויקרא בחקתי כו,מה: וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני ה':

פסוק זה ממשיך מענין הרחוק בגלות ושמחת הגאולה שפסוק (כו,מד)
לכן **להיות להם לאלהים** – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא והחלוקים בהלכותיהם או בקשרם לגבי הנושא. אפשר כי קבוצת הפרטים הם כלל ישראל שומרי התורה והלא שומרים או כפ' שפתי צדיקים ל-(שמ' וארא ו,ד – ה) ע"פ (תנחומא בשלח, א) שהיו כולם רשעים, אנשים פשוטים שצעקו על עול השיעבוד, והיו בני עליה מעטים שצעקו למה לא זכו לשוב לה' קודם שבאה הצרה ועתה צועקים מפני השעבוד, ולכולם ה' מלך - מנהיג, אדון, ודיין, ואפשר שבזכות ברית השבטים (**רש"י**) הכרותה בסיני (**ראב"ע**) **אני ה'**: בעבור שמו הגדול שלא יתחלל בגוים ולא למענם (**רמב"ן**) **אני ה'**: מרכא סלוק, עצמותו ומהותו מחובר לשמו וגואלם על דרך ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. **הוצאתי אתם** – מקף כרב-מצב בין שהיו ראויים הרבה ובין שהיו ראויים קצת. **הוצאתי אתם** – תרסא, כשעור (**שמ' בשלח יג,ח**) **והמשיעם עלו בני-ישראל מארץ מצרים: מכללתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יג ... ד"א וחמושים עלו שלא עלו עמהם אחד מחמשה ויש אומרים אחד מחמשים ויש אומרים אחד מחמש מאות. ר' נהראי אומר העבודה ולא אחד מחמשת אלפים מארץ מצרים** – קדמא אולא, כעין כלל מלמד שצועקים שעובדים את הבורא ע"י גלות מצרים וע"י כל מיצרים, ולא צועקים מעצמן. **לעיני הגוים** – מונח רביעי, **מכללתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יג ... ד"א וחמושים עלו מלמד שעלו עמהם גרים ועבדים חמשה כיוצא בהם.**

דבר אחר **לעיני הגוים** – מונח רביעי, מונח מלכויות שעבוד כפ' **רמב"ן** וטעם **וזכרתי להם ברית ראשנים** שאזכור להם כן בין בארץ בין בחוצה לארץ בגלות הנרמזת כאן, וכן בכל הדורות. וזה טעם **לעיני הגוים**, כי יעשה להם בעבור שמו הגדול שלא יתחלל בגוים ולא למענם, כי לא עשו תשובה ולא נתכפרו עונותם. וכך אמרו רבותינו (תו"כ פרק ח י), (**כו,מד**) **לא-מאסתי בימי אספסיוס, ולא-געלתים בימי יון, לכלתם להפך בריתי אתם בימי המן, כי אני ה' אלהיהם בימי גוג ומגוג:**

ויקרא בחקתי כו,מו: אלה החקים והמשפטים והתורה אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בְּהַר סיני בְּיַד מֹשֶׁה:

אבן עזרא אלה החקים והמשפטים, הם הכתובים בפרשת וישמע ואלה המשפטים ופרשת בהר סיני:
אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל, רמז לברית הר סיני כי אחר שנעשה המשכן והיה הכבוד באהל מועד לא עלה משה בהר סיני גם הזכיר הפרשה של הערכין בעבור שנאמרה בהר סיני כי כן כתוב באחרונה כי תחלת ספר (**במ' א,א**) **וידבר ה' אל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינִי בְּאֶהָל מוֹעֵד בספר ויקרא: (י' בח' כולל) אלה המצוות אשר צוה ה' את-מֹשֶׁה אל-בני ישראל בְּהַר סיני:**
אלה – תלישא-גדולה בתפקיד בעל בחינה נעלה, מקור לכל מצוות התורה מהר סיני, גם המוזכרים בספרי במדבר ודברים. וכדי לנמק זאת נסביר כך:
נחזור לראש פרשת בהר (**י' בהר כה,א**) **וידבר ה' אל-מֹשֶׁה בְּהַר סיני לאמר: רש"י (י' בהר כה,א) בְּהַר סיני** – מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצוות נאמרו מסיני אלא מה שמיטה נאמרה כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני. כך שנויה בת"כ.

(**י' בהר כה,א**) **(י' בח' כולל) בְּהַר סיני** - מרכא טפחא, יתור לרבות בשני המקראות, מעיד על קרא יתירה ע"פ לימוד בפסוק אחר ב-**בבלי שבת כד-כה** וכאן **שפת"ח (י' בהר כה,א)**. **מכת יתור לשון של בְּהַר סיני** ... והא דכתיב לקמן בסוף הספר "אלה המצוות וגוי" (**י' בח' כולל**) דמשמע דכל המצוות נאמרו מסיני דלמא אכללות של קאי ולא על הפרטות אבל כיון דשמיטה (של קרקעות) לא נשנית שם (טט) - בערבות מואב) אלא ברמיזה שמוט תשמוט (כספים) אם-כן צריך אני לומר שכללותיה ופרטותיה נאמרו כולן מסיני וא"כ למה נאמר כאן **בְּהַר סיני** אלא בא ללמד כאן על כל דבור ודבור שנאמרו למשה שמיני היו כללותיהן ודקדוקיהן. **והרי בנין אב לכל התורה כולה. ה' בינו** – זקף-קטן זקף-גדול, כעין שני זקף בין שני קיסרים, בתפקיד היקש, בנין אב שפ' **רש"י** ע"פ **תו"כ** וההסבר המורחב ע"י **שפת"ח. ה' בינו** – זקף-קטן זקף-גדול, גי' המלים 68 + 26 = משמען ה' חיי"ם, במתן תורה בהר סיני ה' נתן לנו חיי"ם **אלה החקים והמשפטים והתורה רש"י** - **והתורה** - אחת בכתב ואחת בעל-פה מגיד שכולם נתנו למשה מסיני **והתורה** - כתיב יחיד קריא בנקוד - רבים, **והמשפטים והתורה** – זרקא סגול בתפקיד מוסף מהענין על הענין, תומך בקריאה ברבים, תוספת התורה שבעל-פה על התורה שבכתב.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
המצוות ההשעיות: אתנח, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני משמעות, רבוי מפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הנה רק על חלק מפשט; מקף-רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשיש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.4 ייקרא בחקתי כו,א (התשע"ה)

ויקרא בחקתי כו,ג: אם-בְּחַקְתִּי תִלְכוּ וְאֶת-מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם:

לקוטי שיחות ח"א האדמו"ר ממ"ש ע' 282 (י' בח' נו,ג), אם-בְּחַקְתִּי תִלְכוּ המצוות בכלל נחלקות לשלושה סוגים: עדות, משפטים וחקים. התורה מכלילה כאן את כל המצוות תחת הסוג חקים. בכך מלמדת אותנו התורה, כמו שאת מצוות החקים עושים לא ע"פ טעם והבנה, אלא מצד צווי הקב"ה בלבד – בקבלת עול. כך גם שאר המצוות – עדות ומשפטים – צריך לקיים מצד צווי הקב"ה בקבלת עול, למרות שהן מובנות ע"פ שכל.

(י' בח' נו,ג) אם-בְּחַקְתִּי – טפחא בתפקיד רבוי כהסבר **לקוטי שיחות ח"א האדמו"ר ממ"ש** המצוות בכלל נחלקות לשלושה סוגים: עדות, משפטים וחקים. התורה מכלילה כאן את כל המצוות תחת הסוג חקים. **אם-בְּחַקְתִּי** – מקף בתפקיד רב-מצב, כהסבר **לקוטי שיחות ח"א** (א) יש מצוות שהן חקים שעושים אותן שלא ע"פ טעם והבנה, (ב) יש מצוות שהן עדות ומשפטים שהן מובנות ע"פ שכל (יש להן טעם והבנה). **תִלְכוּ** – אתנח מגביל ללמד שכשם שאת החקים מקיימים בקבלת עול כך גם עדות ומשפטים יש לקיים מתוך קבלת עול, למרות שהן מובנות ע"פ שכל.

אם-בְּחַקְתִּי תִלְכוּ – טפחא אתנח כטעמי "שמע ישראל" – אם מקבלים שמצוות התורה הם כולם חוקים א-לקיים, בין אם יש להם גם נימוק שכלי ובין אם אין להם, אז מקבלים עול מלכות שמים.

ויקרא בחקתי כו,ד: וְנִתְחַי גְּשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם וְנִתְנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהָ וְעֵץ הַשָּׂדֶה יִתֵּן פִּרְיוֹ:

וְנִתְחַי גְּשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם

שפת אמת ויקרא פרשת בחקותי שנה תרמא ... וזה עיקר הברכה **וְנִתְחַי גְּשָׁמִיכֶם בְּעֵתָם** כו' תיקון כל עניני עוה"ז להיות נמשכים אחר הקדושה כמ"ש רש"י אפי' אילני סרק עתידין לעשות פירות.

וְנִתְחַי גְּשָׁמִיכֶם – מרכא טפחא, ע"פ **שפת אמת** יתור לרבות תיקון כל עניני עוה"ז להיות נמשכים אחר הקדושה

תורת מנחם – התוועדויות ח"ב ע' 117 גְּשָׁמִיכֶם הוא לשון גשמיות, ויש לפרש בדרך הדרוש: הקב"ה נותן שפע של גשמיות לבני ישראל – **בְּעֵתָם**, רק בזמנים שלא יפריעו לעבודתם הרוחנית של בני ישראל.

וְנִתְחַי גְּשָׁמִיכֶם – מרכא טפחא, יתור לרבות שפע גשמיות על הגשמים, וזה מוגבל בטעם אתנח של **בְּעֵתָם** שהשפע הזה יהיה רק בזמנים שלא יפריעו לעבודתם הרוחנית של בני ישראל, ואז ע"פ **שפת אמת תרמ"א וְנִתְחַי גְּשָׁמִיכֶם** – מרכא טפחא, היתור לרבות יהיה תיקון כל עניני עוה"ז להיות נמשכים אחר הקדושה.

ויקרא בחקתי כו,ה:

וְהִשִּׁינִי לְכֶם לַיִשׁ אֶת-בְּצִיר וּבְצִיר יִשִּׁינֵנִי אֶת-זֶרַע וְאֶכְלֶתֶם לְחֶמְקֶם לְשִׁבְעֵי וְיִשְׁבַּתֶּם לְבָטַח בְּאֶרְצְכֶם:

וְהִשִּׁינִי לְכֶם לַיִשׁ אֶת-בְּצִיר – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, כעין לכתחילה ובפועל,

רלב"ג (ה) ויהיה להם מרובי התבואות, עד שדיש הקציר יתמיד עד הבציר, והבציר יתמיד עד עת הזרע. ואכלתם לחמכם לשובע – רוצה לומר, שהלחם הראוי לכם למוזן – תאכלוהו לשובע, כי רבוי הטובות ישביע לאדם קודם מלוי כרסו מהם. ולזה תמצא שבעת החסרון יאכל הרבה ולא ישבע. **וישבתם לבטח בארצכם** – רוצה לומר, שלא תפחדו מהעמים שיוזקו בהם תבואותיכם ועבודת הארץ, אבל תבטחו שיתן השם יתעלה הטוב, וארצכם תתן יבולה מצד עוצם דבקות השגחת השם יתעלה בכם, בראותכם תמיד הגעת אלו הדברים בארצכם על הטוב שבאופנים; ולזה לא תיראו. והמשל, כי מי שהורגל לבא בארצו אלו הנוזקים, יירא מאד בראותו העננים החשוכים מאד סביב עת הקציר, שיפול ברד וישחיתו תבואות. **רלב"ג לכתחילה** יהיה להם מרובי התבואות, **ובפועל** רבוי הטובות ישביע לאדם קודם מלוי כרסו מהם

לקוטי שיחות חלק לו, ע' 81 אדמו"ר ממ"ש שניאורסאהו – על פסוק (כו,ד) הקשה האברבנאל: מדוע השכר על עמל בתורה וקיום המצוות הוא שכר גשמי, והרי עיקר שלמות השכר הוא תועלת וטובה רוחנית שהיא הטובה והתועלת האמיתית?

... אם השכר על לימוד התורה לשמה היה רק שיוזכה למעלות רוחניות וענינים נעלים, אין כאן בטוי שלם שהתורה היא כל מציאותו, כי השכר הוא כמו תוצאה טבעית מעסק התורה שלו, שלכן הוא שכר רוחני תמורת עבודתו הרוחנית. אבל כאשר נשפעים לו טובות גשמיות בגלל עבודתו הרוחנית בתורה ובמצוות ... אזי נראה וניכר ... שהתורה והמצוות היא כל מהותו וחיותו, ולכן העסק בה מביא טובה ותועלת בכל עניניו, גם בענינים גשמיים של העולם הזה.

לכתחילה תסבור ששכר עמל בתורה ובמצוות הוא שכר רוחני בלבד, **ובפועל** כאשר התורה והמצוות היא כל מהותו וחיותו, העסק בה מביא טובה ותועלת בכל עניניו, גם בענינים גשמיים של העולם הזה.

ויקרא בחקתי כו,ה:

וְהִבְאִיתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל-עֲרִיכֶם

וְשִׁלַּחְתִּי דָבָר בְּתוֹכְכֶם וְנִתְחַי בְּיַד-אוֹיְבֵי:

תורה שלמה [קנד] בבלי שבת לגא - נְקַמְתִּי בְּרִית ... בְּשִׁבְרֵי לְכֶם מִטֶּה-לְחֶם בעון עינוי הדין ועיות הדין וקלקול הדין ובטול תורה וגו'... (כו,מג) **עֵן וּבִיָּעַן בְּמִשְׁפַּטֵּי מֵאָסוּ** (הרי עוי ועיוות וקלקול בכלל),

ב-**בבלי שבת לגא**, מלת ברית היא תורה. ב-**[כה] וְהִבְאִיתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב** – רביע, אפשר מרמז לארבע סיבות להפרת התורה

להמשך **נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית** (א) בעון עינוי הדין; (ב) ועיות הדין; (ג) וקלקול הדין; (ד) ובטול תורה.

ב-זוהר מלת ברית מתיחסת לברית מילה ולשבת.

נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית – פשטא מקף זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שתי דרשות, (א) **תו"ש [קנב]** פתח ר' שמעון ... דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית, דכל מאן דמשקר בברית נוקמא דנקמין מניה ... (זהר ח"ב כו) טט – מי שמשקר בברית מילה שנעשתה ע"י חרב (סכין מילה) מתנקמים בו בחרב; (ב) **תו"ש [קנג]** ת"ח כד גרמו חובין והאי שבת לא אנטיר כדקא יאות וכו'. אתער עליהן

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשוט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממש, לא ממש; טפאא = טרפא – שנוי
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המושג, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"א – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית . מאן ברית, דא שבת, דכתיב (שם' תשא לא, טו) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבֹט לְעִשׂוֹת אֶת-הַשְּׁבֹט לְדַרְתָּם בְּרִית עֹלָם:
(זהר חדש כט) ט – מי שאינו שומר שבת מתעוררת עליו גזרה הנוקמת אי שמירת שבת שניתנה לעם ישראל בברית.

ספרא בחוקותי פרשה ב פרק ו (א) וְהִבְאִיתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית, נקם בברית ונקם שאין בברית, איזו היא נקם שאינו
בברית כגון סימוי עינים, שסימו את עיני צדקיהו מלך יהודה, וְנִאֲסַפְּחֶם אֶל-עַרְיָכֶם מפני המצודה וְשִׁלַּחְתִּי לְךָ בְּתוֹכְכֶם, שיהיה
המות הורג אתכם מבפנים, ובעלי דבב מקיפים אתכם מבחוץ, וְנִתְּתֶם בְּיַד-אוֹיְבֵי, הלכה אין מלינים את המת בירושלם, וכשהם
מוציאים אותו לקוברו זהו קוברי מיתיהם נתנן ביד אויב.

נִקְמַת בְּרִית – מקף כרב-מצב הנקמה כספרא (טט – א) נקם בברית ע"פ ה"ח"ה שהיו ראוים לנקמה גדולה על הפרת ברית התורה; (טט – ב) ונקם
שאינן בברית ע"פ ה"ח"ח סתם נקמה שאינה כל כך גדולה
וְשִׁלַּחְתִּי לְךָ בְּתוֹכְכֶם – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שתי דרשות, (טט – א) דרשה על הפשט שיהיה המות הורג אתכם
מבפנים, (טט – ב) דרשה היוצאת מן הפשט של מלת "דבר" ועושה אותה "דבב" (אויב) ובעלי דבב מקיפים אתכם מבחוץ,

וְנִתְּתֶם בְּיַד-אוֹיְבֵי – הלכה אין מלינים את המת בירושלם, וכשהם מוציאים אותו לקוברו זהו קוברי מיתיהם נתנן ביד אויב.
בְּיַד-אוֹיְבֵי – סלוק, מגביל ללמד שמפני ה- הלכה (המגבילה ש) אין מלינים את המת בירושלם, ואין קוברין בירושלם, לכן **וְנִתְּתֶם** –
טחא כרבי ומשנה משמעות שלא רק החיים ניתנים ביד אויב אלא גם המתים שאין ניתנים לקבורה מפני שהאויב פוגע בקוברי המתים.
בְּיַד-אוֹיְבֵי – מקף כרב-שלב (א) מצור האויב מביא לְךָ (ב) הדבר מביא למיתה (ג) מוכרחים לצאת לקוברם (ד) חבא קדישא נפגעת
ע"י האויב (ה) אין המתים ניתנים לקבורה.

ויקרא בחקתי כו, ל: וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת-בְּמַתֵּיכֶם וְהִכְרַתִּי אֶת-חַמְנֵיכֶם וְנִתְּתִי אֶת-פְּנֵיכֶם עַל-פְּנֵי גְלוּלֵיכֶם וְנִעְלָה נַפְשֵׁי אֲתָכֶם:

וְהִשְׁמַדְתִּי – גרשיים **אֶת-בְּמַתֵּיכֶם** – רביע – יש כאן ארבעה ענינים
א' השמדת הבמות, רש"י מגדלים וברינות
ב' **וְהִכְרַתִּי אֶת-חַמְנֵיכֶם** – פשטא מונח זקף-קטן שתי ענינים בע"א, רש"י מין ע"א שמעמידין על הגגות וע"ש שמעמידין בחמה, ת"י
מנחשים וקוסמים
ג' **וְנִתְּתִי אֶת-פְּנֵיכֶם** – כרסם תפוח הרעב מתבקע ועדיין מנשק לע"א, השוה ישעיה "לא דעת ולא תבונה"
ד' **עַל-פְּנֵי גְלוּלֵיכֶם** – רש"י **שבת לג, א** – עבודה זרה. רשב"ם – בבית במותיכם תהרגו. טט – בית העבודה זרה והעבודה זרה נהרסים
ונראים כמו פגר ומטמאים
וְהִשְׁמַדְתִּי אֶת-בְּמַתֵּיכֶם – גרשיים רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו או לפי שיש אחריו שני פרטים עשוי ללמד על עצמו.
עיי' סנהדרין סג – ד.ס.
הקרא היחיד בכל פרשת התוכחה העוסק בהשמדת העבודה זרה, משמשיה וכליה והוא טובה לעם ולאריץ-ישראל ולחזוק הקשר לקב"ה
דבר שיצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו או על עצמו, ותומך בהסבר בדרך החסידות שכל התוכחות ברכות הן, ברור שע"י העונש יבואו
לתיקון הדרך.

ויקרא בחקותי כז, ט: וְאִם-בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לָהּ יִהְיֶה-קָדֶשׁ:
בבלי תמורה י, א

מתני'. אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין באברים בשלימים, ולא שלימים בהן. רבי יוסי אומר: ממירין
אברים בשלימים, אבל לא שלימים בהן.

אפשר כי רישא של המשנה עוסק ברישא של (כז, ט), והסיפא עוסק בסיפא של (כז, ט).
וְאִם-בְּהֵמָה – קדמא זקף-קטן במלים במקף, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, מלמד על עובר בהמה ומתי נוצר ביחס להקדשת
הבהמה. וכן האם העובר הוא ירך אמו או אינו ירך אמו. אם נוצר קודם הקדש אמו ואינו ירך אמו, אזי לא קדוש. אם נוצר קודם הקדש
אמו והינו ירך אמו מה? אם נוצר אחרי הקדש אמו הריהו קדוש. או אמו לא הוקדשה אלא העובר הוקדש לפני יצירתו או אחרי יצירתו
ואז הוא כעין איבר או גוף עצמאי. ואז מגיעים לסיפא של הפסוק העוסק בהקדשת איבר
אֲשֶׁר – קדמא, קדם הקדש למום שנפל בה (וכאן מדבר בזכר ונקבה)
יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, **מתני'.** אין ממירין לא אברין
בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין באברים בשלימים, ולא שלימים בהן.
לָהּ – אתנה, הגבלה

יִתֵּן מִמֶּנּוּ לָהּ – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים לנושא איבר בהמה שהוקדש לעולה, אבל הלכות שונות חלות על הבהמה לפי
האברים שהוקדשו. האומר רגלה של זו עולה ... תמכר לצרכי עולות, ודמיה חולין, חוץ מדמי אבר שבה - דברי רבי מאיר ורבי יהודה.
ור' יוסי ור' שמעון אומר: **מנין** לאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה ...
האמוראים חולקים ביניהם על סוג האיבר שהנשמה תלויה בו אמר רב חסדא: מודה רבי יהודה בדבר שעושה אותה טרפה, רבא אמר:
בדבר שעושה אותה נבילה, ורב ששת אמר: בדבר שהיא מתה. ...
אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה - **בדבר שאין הנשמה תלויה בו**, ודברי רבי יוסי - **בדבר שהנשמה תלויה בו**.
... חסורי מיחוסא, והכי קתני: נראין דברי רבי יוסי לר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו, שאף רבי יהודה לא נחלק עליו - אלא בדבר
שאין הנשמה תלויה בו, אבל בדבר שהנשמה תלויה בו - מודי ליה.

יְהִי-קָדֶשׁ - סלוק, מגביל את הבהמה שאבר שלה הוקדש לעולה, להישאר עולה, היינו תמכר לצרכי עולות, לאדם הצריך עולה שלימה.
כָּל אֲשֶׁר – תרסא קדמא. תרסא בתפקיד שיעור – אומדנא, קדמא בתפקיד מוקדם. ביחד אומדנא מוקדמת האם האיבר המוקדש הוא אחד
שהנשמה תלויה בו ואם אינה תלויה בו אזי מה שווי איבר זה שדמיו יאירו קדש ויתנו ע"י המקדיש לבית המקדש.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אהבה, סליח – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף – פשטא – מוציא מפשט; מרא – מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפא – טרףא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרא טפא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3;
רביע – 4; ... זק-קטן ... זק-קטן חבזי ספוק – הקש; השלישית: (קדטא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדלא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות ד' שמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מוציא, עקרה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.5 ויקרא בחקתי כו, א (התשע"ו) (בהשתתפות נחלת יעקב)

ויקרא בחקתי כו, ט: ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם ונקימתי את-בריתי אתכם:

ספרא בחוקתי פרשה א, פרק ב (ה) ופניתי אליכם, משלו משל למה הדבר דומה למלך ששכר פועלים הרבה והיה שם פועל אחד ועשה עמו מלאכה ימים הרבה, וכנסו הפועלים ליטול שכרם וכנסו אותו הפועל עמהם אמר לו המלך לאותו הפועל בני אפנה לך, הרובים הללו שעשו עמי מלאכה ממועטת ואני נותן להם שכר מועט, אבל את חשבון רב אני עתיד לחשב עמך, כך היו ישראל בעולם הזה מבקשים שכרם מלפני המקום, ואומות העולם מ"ה מבקשים שכרם מלפני המקום, והמקום אומר להם לישראל בניי אפנה לכם, ואומות העולם הללו עשו עמי מלאכה ממועטת ואני נותן להם שכר מועט, אבל אתם חשבון רב אני עתיד לחשב עמכם לכך נאמר **ופניתי אליכם, ופניתי אליכם, בטובה, והפריתי אתכם** בפריה ורבייה, **והרביתי אתכם, בקומה זקופה, ונקימתי את-בריתי אתכם,** לא כברית הראשונה שהפרתם אותה, שנאמר **(ירמיה לא, א) אֲשֶׁר-רָמַה הִפְרוּ אֶת-בְּרִיתִי וְאֲנִי בָעַלְמֵי בָם נִאֲמַרְהָ:** אלא ברית חדשה שלא תופר מעתה שנאמר **(ירמיה לא, ב) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻמְהוּ וְכָרַתִּי אֶת-בְּרִית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בְּרִית הַיְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה:** **ירמיהו לא, (לא) לֹא כְּבָרִית אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת-אֲבוֹתֵם בְּיוֹם הַחַוּוֹתֵי בְנֵי בְרָם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר-רָמַה הִפְרוּ אֶת-בְּרִיתִי וְאֲנִי בָעַלְמֵי בָם נִאֲמַרְהָ:**

רש"י (וי בח' נו, ט) ופניתי אליכם - אפנה מכל עסקי לשלם שכרם, משל למה הדבר דומה, למלך ששכר פועלים וכו', כדאיאת בתורת כהנים: **והפריתי אתכם -** (תו"כ) בפריה ורבייה: **והרביתי אתכם -** (תו"כ) בקומה זקופה: **ונקימתי את-בריתי אתכם -** (תו"כ) ברית חדשה, לא כברית הראשונה שהפרתם אותה, אלא ברית חדשה שלא תופר, שנאמר **(ירמיה לא, ב) הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻמְהוּ וְכָרַתִּי אֶת-בְּרִית יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בְּרִית הַיְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה:** לא כברית הראשונה:

והרביתי - טפחא ללא מרא לפניה, בתפקיד רבוי עם שנוי, אפשר שזה כמוסבר להלן [דבר מלכות, בחוקתי התשע"ו, ע"פ ליקוטי שיחות אדמו"ר מ"ש, כרך ז, ע' 327]. רש"י ע"פ תו"כ הכליל פריה ורבייה ב-**והפריתי אתכם** וב-**והרביתי אתכם** מפרש על שכר מיוחד המגיע לישראל על שמירת התורה והמצוות. **והרביתי אתכם** כרבויו איכותי היינו בקומה זקופה, ולא רבוי כמותי, (טט: שזה כבר נאמר ב-**והפריתי אתכם -** בפריה ורבייה.)

והרביתי - טפחא ללא מרא לפניה, בתפקיד התפשטות האפיון של רבוי עם שנוי לכתוב לפניה. היינו הרבוי האיכותי של קומה זקופה רומז למצב אדם הראשון קודם לחטאו. במצב בו אדם התהלך בדבקות עם א-לקים ובידיעתו וזה מנובא ב-**(ירמיהו לא) (לב) פי זאת הברית אשר אכרת את-ברית ישראל אתרי הנמים הם נאם-ה' נתתי את-תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה ונהייתו להם לאלהים ונהמה יהיו עליהם: (לג) ולא ילמדו עוד איש את-רעהו ואיש את-אחיו לאמר דעו את-ה' כי-יכולם ידעו אותי למקטנם ועד-גדולם נאם-ה' כי אסלה לעונם ולחטאתם לא אפרע-עוד: ס** הדבקות הזאת בה' ובתורתו מתפשטת לכתוב לפניה וגורמת לה' לומר כפ'רש"י ע"פ תו"כ **(וי בח' נו, ט) ופניתי אליכם -** אפנה מכל עסקי לשלם שכרם,

את-בריתי - מקף כרב-מצב הברית (א) ברית ראשונה שהופרה (ב) ברית חדשה שלא תופר. שלעתידי לבוא נאמנות ישראל לה' תהיה כזאת שלא תוביל להפרת הברית עם ה'.

ופניתי אליכם והפריתי אתכם - ... זקף-קטן ... זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, דבר החוזר וקורה. בתפקיד היקש מכאן שראוי לומר לאדם שלום בפניו ולא מן הצד: כנאמר ב-**(במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה יא) ד"א (במ' נשא וכו) יִשְׂא ה'וּ פָּנָיו אֵלָיְךָ וְנָשָׂם לָךְ שְׁלוֹם: ס** יהפך פניו כלפי אצלך לא דומה שואל שלום חבירו בתוך פניו כשואל מן הצדדין אלא יִשְׂא ה'וּ פָּנָיו אֵלָיְךָ יהפך פניו אצלך כמה דתימא **(וי בח' נו, ט) ופניתי אליכם והפריתי.** אפשר כי יהפך פניו מרומז בטעם מלת **(במ' נשא וכו) ה'וּ** – מהפך לגרמיה, אפשר מקור ל-**(א) [ש"ע או"ח הל' נשיאת כפיים סי' קכח סע"י]** עומדים בדוכן פניהם כלפי ההיכל ואחוריהם כלפי העם ... קורא להם (הש"ץ) כהנים ... ומחזירים פניהם כלפי העם, ול-**(ב) [ש"ע או"ח הל' נשיאת כפיים סי' קכח סע"י כד]** עם שאחורי הכהנים (טט: בבית הכנסת) אינם בכלל ברכה אבל מלפניהם ובצדיהם (טט: שיצודדו אל הכהנים, הערת הרב ברמן: והידור ממש מולם, וב-**[איגרות משה ח"ה]** הנמצא ב"היו לרצון וגו' " שאחרי תפילת שמ"ע והוא מאחורי הכהנים, ילך לאחוריו כדי להתברך מהכהנים) בתפקיד דבר החוזר וקורה ההבטחה בכתוב **(וי בח' נו, ט) חוזרת בנבואת ירמיה בשעת שפל בתולדות ישראל, ערב חורבן בית ראשון, בדומה לשקיעה במצרים. הבטחה על גאולה שלימה, כאשר לבם של כל ישראל יהיה במלואו נתון לאמונת ה' ותורתו וקיום המצוות. וכך נדרש ב-**[איכה רבה (וילנא) פרשה ג, ז]** עובדי כוכבים מונין את ישראל ואומרים להם אלהיכם הסתיר פניו מכם וסילק שכינתו מכם, עוד אינו חוזר עליכם, והן בוכין ומתאנחין, וכיון שנכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וקורין בתורה ומוציין שכתוב **(וי בח' נו, ט) ופניתי אליכם והפריתי אתכם (וי בח' נו, יא) ונתתי משכני בתוכםם ולא-תגעל נפשי אתכם: (וי בח' נו, יב) והתהלכתי בתוכםם ונהייתו להם לאלהים ואתם תהיו עלי לעם:** והן מתנחמין, למחר כשיבא קץ הגאולה אומר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני אני תמה מכם היאך המתנתם לי כל אותן השנים והן אומרים לפני רבש"ע אילולי תורתך שנתת לנו כבר אבדנו האומות, לכך נאמר **(איכה ג, כב) זאת אשיב אלי לבי עלין אוהיל: ס,** ואין זאת אלא תורה שנא' **(דב' וא' ד, מד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:** וכן דוד אמר **(תה' קיט, צב) לולי תורתך שעשעני אז אבדתי בעיני: (איכה ג, כד) סלגתי ה' אגרה נפשי עלי לן אוהיל לו: ס** ומיחדים שמו שתי פעמים ביום ואומרים **(דב' וא' ו, ד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:** אפשר מקור ל-**[ש"ע י"ד הל' תלמוד תורה סי' רמו סע"א]** כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, ... הגה ובשעת הדחק, אפילו לא קרא רק קריאת שמע שחתי וערבתי.**

ויקרא בחקתי כו, י: וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן וְנִשָּׁן וְיִשָּׁן מִפְּנֵי חֲדָשׁ תּוֹצִיאֻם:

וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן - מרא טפחא, יתור לרבות על מאכלים שבד"כ משתמרים כמו תבואה, שמן ויין, גם פירות וירקות שבד"כ אינם משתמרים כפ' **(רש"י) (וי בח' נו, י) וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן נוֹשָׁן -** הפירות (והירקות שבד"כ לא משתמרים) יהיו משתמרים וטובים להתישן, שיהא ישן הנושן של שלש שנים יפה לאכול משל אשתקד: וכפ' **[תורה תמימה (י) וְאֶכְלְתֶם יִשָּׁן נוֹשָׁן -** מלמד שכל המיושן מחבירו יפה מחבירו, ואין לי אלא דברים שדרכן ליישן, דברים שאין דרכן ליישן מניין, ת"ל יִשָּׁן נוֹשָׁן מכל מקום⁽²⁾ [כ"ב צ"א ב']:] **[תורה תמימה הערה כב] ...** וכלל הענין שבא לרמוז עוד ברכה אחרת על קיום הפירות שלא ירקבו ויופסדו אלא יהיו שמורים, ומזה ממילא מבוואר שהישן טוב מן החדש, שלכן יאכלו הישן וימכרו החדש. והדברים שדרכן ליישן, כגון חטה ויין שאין נפסדין ודברים שאין דרכן ליישן, כגון מיני פירות שמרקביין:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
מצוות ההשקפה: אֲתָנָה, סִלְקָה – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – לתביל; מוֹנָה – רבוי; מִתְקֵי פִשְׁטָא – מוציא מפשט; מִרְכָּא – רבוי; דְרָגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מַעֲשֵׂה, לא ממש; טַפְסָא = טרָאָא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מִרְכָּא טַפְסָא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְרָגָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְסָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְּפָא – רב-מצב של המוטעם, ב"כ מצב אחד נדרש; סִסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סִסְקָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְּפָא – 2; זִקְּפָא-גִּדּוּל – 3;
רִבֵּעַ – 4; ... זִקְּפָא ... זִקְּפָא חֲבָצִי סִסְקָא – הקש; השלישית; (קִדְמָא – סדר קדמות; אִילָא – גִּרְשָׁא – יוצא מהענין; קִדְמָא אִילָא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קִטְנָה = תִּרְסָא –
דרוש בפסוק שער, מִחֲצִי, עֲקִירָה; תְּלִישָׁא-גִּדּוּלָה = תִּלְשָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מִחֲצִי, עֲקִירָה, פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

יִשְׁשׁוּן – זקף-גדול, [תורה שלמה [קא] בבלי בבא בתרא צא,ב] ... ואע"פ שהישן טפי מעלי (מעולה הרבה) ויצאיהו מפני החדש שהחדש
ראוי להתיישן טפי מן הישן שכבר נתיישן.

• טט - כגון הישן טיבו בדרגה 1 והחדש יעלה עליו וטיבו יהיה בדרגה 2. כגון ערך תזונתי, ערך בריאות
[דספרא בהר פרשה ג ... (ו) (י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] וְצִוִּיתִי אֶת-בְּרַכְתֵּי לָכֶם בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁיית אֵין לִי אֵלָא בְּשִׁישִׁית בְּחִמִּישִׁית וּבְרַבִּיעִית בְּשִׁישִׁית
ובשנה מנין, משנה להביתה מנין ת"ל בְּשָׁנָה, וְעֵשֶׂת אֶת-הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים. לשישית ולשביעית ולמוצאי שביעית, ד"א לְשָׁלֹשׁ
הַשָּׁנִים: ולשביעית וליובל ולמוצאי יובל. (ז) (י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] וּנְרַעְמֶם אֵת ... הַשְּׁמִינִת זֹו שְׁמִינִית שְׁלֵאֲחַר שְׁמִיטָה כְּשֶׁהוּא אֹמֵר הַשָּׁנָה זֹו
תשיעית של אחר היובל ושל אחר השמיטה, וְאֶכְלְתֶם מִן-הַתְּבוּאָה לְשָׁנָה לֹא (מלמטן) [סלמנטון] עֵדוּ ... הַתְּשִׁיעִית זֹו תשיעית שאחר
השמינית שאחר השמיטה כשהוא אומר הַשָּׁנָה זֹו עשירית שאחר תשיעית [ושאחרי היובל] ושאחר השמיטה עֵד-בּוֹא תְּבוּאָתָה תֵּאֲכָלוּ
לְשָׁנָה: שהיא אחת עשרה לזית.

[בבלי ראש השנה יג,א] ... כדתניא, רבי יונתן בן יוסף אומר: (י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁיית וְעֵשֶׂת אֶת-הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים. אל תקרי
לשלוש אלא לשליש (זה שבתבואה וזיתים הולכים אחרי שליש גידולם לענין תרומה ומעשר). - והא מיבעי ליה לגופיה! - כתיב קרא אחרינא:
(י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] וּנְרַעְמֶם אֵת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וְאֶכְלְתֶם מִן-הַתְּבוּאָה לְשָׁנָה עֵדוּ הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית.

[אברבנאל] (י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] ... והוא אמרו וְאֶכְלְתֶם לְשָׁנָה נִוְשָׁן וּרְמַז בּוֹה כְּפִי פְּשׁוּטוֹ שְׁכֵאֲשֵׁר יִשְׁמְרוּ הַשְּׁמִיטוֹת וְהַיּוֹבְלִים תְּהִיָּה בְּרַכְתֵּי ה' (י)
בְּהַר כְּהֵנָה] בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁיית וְעֵשֶׂת אֶת-הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים: עד שתאכלו בשנה התשיעית (אחרי שמיטה) ישן נושן וישן נגזר משנה (אחת)
וישן נושן הוא משתי שנים ועדין לא תכלה התבואה בבא החדש בבא השנה העשירית (אחרי יובל). ותוציא את הישן מן האוצר למכור
אותו מפני החדש שצריך להניח באוצר ההוא.

[בעל הטורים (י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] (י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] וְנִתְּתִי מִשְׁכָּנִי. מנין שנים של משכני עמד בית שני (יומא ט א). וסמך ליה וְאֶכְלְתֶם לְשָׁנָה.
שבזכות בית המקדש בא השובע (סוטה מח א): יִשְׁשׁוּן – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, משכן, בית א, בית ב. או לעתיד בית א, בית ב, בית ג.

יִשְׁשׁוּן – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, שפע וברכת השתמרות של דברים הרגילים להשתמר כגון תבואה, יין, וכן של דברים שבאופן
רגיל אינם משתמרים כמו פירות וירקות, לפחות שלוש שנים ולא רק אחרי שמיטה ויובל אלא גם בשנים אחרות
ויקרא **בְּהַר כְּהֵנָה** (כא) וְצִוִּיתִי אֶת-בְּרַכְתֵּי לָכֶם בְּשָׁנָה הַשְּׁשִׁיית וְעֵשֶׂת אֶת-הַתְּבוּאָה לְשָׁלֹשׁ הַשָּׁנִים:
(כב) וּנְרַעְמֶם אֵת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת וְאֶכְלְתֶם מִן-הַתְּבוּאָה לְשָׁנָה עֵדוּ הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית עֵד-בּוֹא תְּבוּאָתָה תֵּאֲכָלוּ לְשָׁנָה:

ויקרא בחקותי כז, ט - יג: [ט] **ס וְאֵם-בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנָּה לָהּ יִהְיֶה-קָדֵשׁ:**
[יא] **וְאֵם כָּל-בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא-יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ וְהָעֶמִיד אֶת-בְּהֵמָה לִפְנֵי הַפֶּה:**
ויקרא בחקותי כז, ט - יג: [ט] **ס וְאֵם-בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָן לָהּ כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנָּה לָהּ יִהְיֶה-קָדֵשׁ:**
[בבלי תמורה יא, מתני'] אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין באברים בשלימים, ולא שלימים בהן. רבי
יוסי אומר: ממירין אברים בשלימים, אבל לא שלימים בהן.

אפשר כי רישא של המשנה עוסק ברישא של (כז,ט), והסיפא עוסק בסיפא של (כז,ט).
פסוק (י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] מלמד על בהמה שהוקדשה. הפשט עוסק בבהמה עצמה. אפשר כי חלק מתבניות טעמי המקרא עוסק בולד בהמה
שהוקדשה ו/או בעובר או ולד שהוקדש בלי הקדשת אמו.

(י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] –מקף כרב-מצב העובר של אם שהוקדשה: (א) האם הוא קודש כמוה; (ב) העובר אינו קודש כמוה.
(י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] –מקף זקף-קטן במלים במקף, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, מלמד מן האם המוקדמת אל עובר הבהמה
המאוחר, שיהיה כמוה. בין אם נוצר קודם הקדש אמו ובין אם נוצר אחרי הקדש אמו. קדשה יקדש, נפסלה מפני שאינה קרבן מתאים
או מפני מום, אז גם העובר יפסל.

[רמב"ם פסולי המוקדשין פ"ד,ה"ז] הפריש נקבה לעולתו (טט): וזה אינו קרבן מתאים, כי עולה באה זכר) וילדה זכר ירעה עד שיפול בו
מום ויביא בדמיו עולה. (טט): הבהמה האם הקדש, ולד הקדש קדוש כמוה. אבל כאשר האם פסולה לעולה ובהנחה, שהולד ירך אמו,
אז גם הוא פסול לעולה).
ולענין של פסול בגלל מומין

[רמב"ם תמורה פ"ד,ה"ט] ולד בעלת מום הרי הוא כולד התמימה לכל דבר ויקרב כראוי לו.
ע"פ הסבר [מטה אשר הלכות נזקי ממון פרק ט] אם הוקדש העובר ולא הוקדשה האם אז העובר נחשב שאינו ירך אמו ויוקרב. אבל
אם הוקדשה האם והוממה, או הייתה בעלת מום, העובר נחשב ירך אמו ולכן לא יקרב אלא ירעה עד שיסתאב ובפדיונו יביאו
קרבן.

בטרפה ובמום של האם – הולד החי מעיד שהוא לא ירך אמו. אבל בעבירות (האדם בבהמה (נעבד, נרבע), הבהמה בעצמה (היזק
כמו נגיחה)) העובר ואח"כ הולד נחשבים ירך אמן. המקדש הולד לעצמו אז אינו נחשב ירך אמו.
מפרש רש"י (י) **בְּהַר כְּהֵנָה**] וְאֵם כָּל-בְּהֵמָה טְמֵאָה – כבעלת מום הכתוב מדבר, שהיא טמאה להקרבה, ולמדך הכתוב שאין קדשים
תמימים יוצאין לחולין בפדיון אלא אם כן הוממו:
ולענין ולד בהמה שהוקדשה ונפל בה מום:

[כתר המלך הלכות תמורה פרק ד] והתוס' כתבו וז"ל ונראה לה"ר מ"ר לפרש דאיכא שם עולה על אמו כלומר דקדיש קדושת הגוף
אם הפריש נקבה וילדה דאין לה פדיון (טט): לאם (ולולד) ומש"ה דין הוא שיקריב הולד עצמו אבל בעלי מומין (טט): לפני הקדש)
דליכא קדושת הגוף עלייהו כלל (טט): אפשר לפדות מיד ו) אין דין שיקריב הולדות אלא ירעה עכ"ל.
התוס' מפרשים שולד נקבה שהוקדשה לעולה, קדוש ויקרב כעולה, אבל ולד בהמה בעלת מום אין לו קדושת הגוף ואינו מוקרב.
ויש לו קדושת הגוף לדמיו, לכן ירעה ויפול בו מום ויפדה מקדושת הגוף לדמיו.

ורבנן האי קרא ד"אם" מאי עבדי ליה אינו מתורץ אליבא דרבא דאמר לרעה ואלביא דדברי הכל משמע דהוא ס"ל ודאי דרבנן
סברי דירעה וכן אמרינן בהדיא במס' בכורות (דף טו ע"ב) לפני פדיון מיפלג פליגי איכא למ"ד קדשי ליקרב ואיכא למ"ד קדשי
לרעות ופירש רש"י הני האמוראים דפליגי בתמורה כאן וא"כ רבא ודאי ס"ל דרבנן סברי ירעה ואיך יתרץ הוא דברי רבנן דהאי
קרא ד"אם", אלא ע"כ צ"ל כמו שפירש רש"י ז"ל דאתי לאשמועינן דקדיש
רבא סבור שהולד של בהמה שהוקדשה ונפל בה מום, גם כן קדוש וירעה עד שיפול בו מום ויפדה.
נמשיך עם ההנחה שולד בהמה הוא כמוה. קדשה ותמימה – מוקרבת, גם הולד קדוש ואם תמים מוקרב.
קדשה ונפל בה מום עד שלא המליטה פסולה לקרבן ותיפדה, אם הולד תמים אז קדוש ופסול לקרבן, ירעה יסתאב ויפדה. בדמי הפדיון
של האם ושל הולד יביאו קרבנות אחרים מסוג הקרבן שהאם הוקדשה לו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: אתחן, סלוק = סוף-סוף (נקראים קוסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפא = טרףא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב"ש שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
חלה רק על חלק מפרטיה; מוקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרשי"ב – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עוקר; תלישא-גדולה = תלישא – פור – דרוש בפסוק ריבון לנשא אחר בהלכה.

1.6 ויקרא בחקתי כו,א (התשע"ח)

כהמשך לפרסום בשנת התשע"ו

ויקרא בחקתי כז,ט - יא: [ט] ס ואם-בהקמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' פל אשר יתן ממנו לה' יהיה-קדש:

[בבלי תמורה יא, מתני'] אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין ואברים בשלימים, ולא שלימים בהן. רבי יוסי אומר: ממירין אברים בשלימים, אבל לא שלימים בהן.

אפשר כי רישא של המשנה עוסק ברישא של (כז,ט), והסיפא של המשנה עוסק בסיפא של (כז,ט).

רבא סבור שהולד של בהמה שהוקדשה ונפל בה מום, גם כן קדוש וירעה עד שיפול בו מום ויפדה.

נמשך עם ההנחה שולד בהמה הוא כמוהו. קדשה ותמימה – מוקרבת, גם הולד קדוש ואם תמים מוקרב.

קדשה ונפל בה מום עד שלא המליטה פסולה לקרבן ותיפדה, אם הולד תמים אז קדוש ופסול לקרבן, ירעה יסתאב ויפדה. בדמי הפדיון של האם ושל הולד יביאו קרבנות אחרים מסוג הקרבן שהאם הוקדשה לו.

הרישא של (כז,ט) עוסקת בעובר שלם, הסיפא של (כז,ט) עוסקת בהקדשת איבר מן הבהמה המוקדשת לקרבן ו/או של העובר

(וי' בח' כז,ט) **אשר** – קדמא, קדם הקדש למום שנפל בה (וכאן מדבר בזכר ונקבה)

(וי' בח' כז,ט) **יקריבו ממנה קרבן** – דרגא תביר טפאא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה, זה הכתוב ב-**מתני'**. אין ממירין לא אברין בעוברין, ולא עוברין באברים, ולא עוברין ואברים בשלימים, ולא שלימים בהן.

(וי' בח' כז,ט) **לה'** – אתחא, הגבלה

(וי' בח' כז,ט) **יתן ממנו לה'** – מרכא תביר טפאא, קבוצת פרטים קשורים לנושא איבר בהמה שהוקדש לעולה, אבל הלכות שונות חלות על

הבהמה לפי האיברים שהוקדשו. **[בבלי תמורה יא,א]** ... האומר רגלה של זו עולה ... תמכר לצרכי עולות, ודמיה חולין, חוץ מדמי אבר

שבה - דברי רבי מאיר ורבי יהודה. ור' יוסי ור' שמעון אומר: מנין לאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה ...

האמוראים חולקים ביניהם על סוג האיבר שהנשמה תלויה בו אמר רב חסדא: מודה רבי יהודה בדבר שעושה אותה טרפה, רבא אמר: בדבר שעושה אותה נבילה, ורב ששת אמר: בדבר שהיא מתה. ...

אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה - **בדבר שאין הנשמה תלויה בו**, ודברי רבי יוסי - **בדבר שהנשמה תלויה בו**.

... חסורי מיחסרא, והכי קתני: נראין דברי רבי יוסי לר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו, שאף רבי יהודה לא נחלק עליו - אלא בדבר שאין הנשמה תלויה בו, אבל בדבר שהנשמה תלויה בו - מודי ליה.

(וי' בח' כז,ט) **יהיה-קדש** - מקף כרב-מצב איבר שהוקדש (א) איבר שאין הנשמה תלויה בו; (ב) איבר שהנשמה צלוייה בו.

במצב (א) איבר שאין הנשמה תלויה בו;

יהיה-קדש - סלוק, מגביל את הבהמה שאבר שלה הוקדש לעולה, להישאר עולה, היינו תמכר לצרכי עולות, לאדם הצריך עולה שלימה.

ודמיה חולין, חוץ מדמי אבר שבה - דברי רבי מאיר ורבי יהודה

במצב (ב) איבר שהנשמה תלויה בו; **יהיה-קדש** - סלוק, מגביל את הבהמה להישאר בהווית קדש למקדיש האיבר וצריך להביאה עולה.

ואינו יכול למכרה לאחר הצריך עולה.

(וי' בח' כז,ט) **כל אשר** – תרסא קדמא. תרסא בתפקיד שיעור – אומדנא. קדמא בתפקיד מוקדם. ביחד **אומדנא מוקדמת** האם האיבר

המוקדש הוא אחד שהנשמה תלויה בו ואם אינה תלויה בו אזי מה שווי איבר זה שדמיו ישאר קדש וינתנו ע"י המקדיש לבית המקדש.

(וי' בח' כז,ט) **יתן ממנו לה'** – מרכא תביר טפאא, קבוצת פרטים קשורים לנושא איבר בהמה שהוקדש לעולה, אבל הלכות שונות

חלות על הבהמה לפי האיברים שהוקדשו. האומר רגלה של זו עולה ... תמכר לצרכי עולות, ודמיה חולין, חוץ מדמי אבר שבה -

דברי רבי מאיר ורבי יהודה. ור' יוסי ור' שמעון אומר: מנין לאומר רגלה של זו עולה שכולה עולה ...

האמוראים חולקים ביניהם על סוג האיבר שהנשמה תלויה בו אמר רב חסדא: מודה רבי יהודה בדבר שעושה אותה טרפה, רבא אמר: בדבר שעושה אותה נבילה, ורב ששת אמר: בדבר שהיא מתה. ...

אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה - **בדבר שאין הנשמה תלויה בו**, ודברי רבי יוסי - **בדבר שהנשמה תלויה בו**.

... חסורי מיחסרא, והכי קתני: נראין דברי רבי יוסי לר' יהודה בדבר שהנשמה תלויה בו, שאף רבי יהודה לא נחלק עליו - אלא בדבר שאין הנשמה תלויה בו, אבל בדבר שהנשמה תלויה בו - מודי ליה.

יהיה-קדש - סלוק, מגביל את הבהמה שאבר שלה הוקדש לעולה, להישאר עולה, היינו תמכר לצרכי עולות, לאדם הצריך עולה

שלימה.

כל אשר – תרסא קדמא. תרסא בתפקיד שיעור – אומדנא. קדמא בתפקיד מוקדם. ביחד **אומדנא מוקדמת** האם האיבר המוקדש הוא

אחד שהנשמה תלויה בו ואם אינה תלויה בו אזי מה שווי איבר זה שדמיו ישאר קדש וינתנו ע"י המקדיש לבית המקדש.

ויקרא בחקתי כז,יד:

ואיש כפי-יקדש את-ביתו קדש לה' והעריכו הפהון בין טוב ובין רע פאשר יעריך אתו הפהון כן יקום:

[ספרא בחוקתי פרשה ד פרק י] (א) והעריכו הכהן בין טוב ובין רע אין פודין את ההקדישות אכסרה, כאשר יעריך אותו הכהן כן יקום,

הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים הבעלים קודמים מפני שהם מוסיפים חמישית אמר א' הרי הוא שלי בעשרים וא' הבעלים

נותנים עשרים ושש, עשרים ושנים הבעלים נותנים עשרים ושבע, עשרים ושלושה הבעלים נותנים עשרים ושמונה עשרים וארבע הבעלים

נותנים עשרים ותשע, עשרים וחמש הבעלים נותנים שלשים שאין מוסיפים חמישית על עילוי של זה אמר אחר הרי הוא שלי בעשרים

ושש אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחת ודינר הבעלים קודמים ואם לאו אומרים לו הגעתך.

כפי-יקדש את-ביתו קדש לה' - קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, לכתחילה ובפועל, הכהן קובע ערך ומוזה נגור ערך החומש. וגם אם יש

התמחרות (תחרות על שווי הפדיון) העולה על השווי שקבע הכהן לכתחילה, החומש נשאר לפי השווי הראשון "שאינו מוסיפים חמישית על עילוי של זה".

לפי פשט תו"כ אחרי שעברו את שווי הערכת הכהן (כגון 26 לעומת הדוגמא 20) ועוד חומש (5), אז על המקדיש ליתן חומש נוסף הנגור

מההפרש (כגון יוסיף דינר שהוא רבע סלע, שהוא ההפרש בין 25 – 26)

אבל לפי פירוש הח"ח על תו"כ מפרש ב-**בבלי ערכין כז,ב** שאם אחרי הערכת הכהן של 20 הבעלים היו מוכנים לפדות ב-21 סלע אז

החומש נקבע לפי ה-21 והוא 5 סלע ודינר, ולכן בהגיעם ל-26 סלע, צריך הפודה לפדות ב-1 סלע ודינר. אם המקדיש לא פודה, אז

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
הפניתי ההשערה: אתחן, סלוק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מדק פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם ההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מנח – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקא-גדול – 3; רביעי – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרשי"ף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

המתחרה שהציע לכתחילה 26, ישלם בפועל 31 סלע ודינר.

וְאִישׁ – רביעי, ארבעה תנאים להקדשה (א) **תורה שלמה [סז] בבלי בבא קמא סט,ב**, אמר רבי יוחנן, גזל ולא נתיאשו הבעלים, שניהם אינם יכולים להקדיש, זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו וכו'. דמסייע ליה קרא **וְאִישׁ כִּי-יִקְדַּשׁ אֶת-בֵּיתוֹ קָדְשׁ לַיהוָה** מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו.

. (ב) **תורה שלמה [סח] בבלי בבא קמא סח,ב**, גנב והקדיש ואחר כך טבח משלם תשלומי כפל (לבעלים) ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה (כי של הקדש) ... אימת אילימא לפני יאוש? ... אמר רחמנא מה ביתו שלו אף כל שלו, אלא פשיטא לאחר יאוש וכו'.

. (ג ו-ד) **תורה שלמה [סט] בבלי נזיר ל,ב, לא,א**, ב"ש אומרים הקדש טעות הקדש, וב"ה אומרים אינו הקדש, ... אמר רחמנא **מדעת ובכוונתו וגו'**

או (ד) **[תורה שלמה [עא] בבלי קדושין כח,ב]** אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט. האומר שור זה. עולה, בית זה הקדש, אפילו בסוף העולם קנה (כדכתיב **וְאִישׁ כִּי-יִקְדַּשׁ וגו'**, מוצא שפתיך תשמור וגו') (דב' כג,כד) רשב"ם ב"ב קלג,ב: ד"ה ולא).
וְאִישׁ – רביעי, ארבעה תנאים להקדשה: (א) מדעת וכוונה ולא הקדש טעות (ב) מוציא בפיו בית זה הקדש (ג) רכוש גזול קודם יאוש בעלים אין הגזול ואין הגזול יכולים להקדיש (ד) גנב יכול להקדיש רק אחרי יאוש בעלים אפשר ש(א) הוא שני תנאים נפרדים, ואילו (ד) הוא פועל יוצא של (ג) וכולול בו.

ויקרא בחקתי כז,יד: וְאִישׁ כִּי-יִקְדַּשׁ אֶת-בֵּיתוֹ קָדְשׁ לַיהוָה וְהִעֲרִיכוּ הַפְּהִין בֵּין שׁוֹב וּבֵין רַע פֶּאֶשֶׁר יַעֲרִיף אֹתוֹ הַפְּהִין בֵּין יָקוּם: [בבלי עבודה זרה סג,א] אמר רבי (אליעזר) (מסורת הש"ס: [אלעזר]) כשקדמה והקריבתו. ה"ד? אי דאמר לה, קני ליה מעכשיו, פשיטא דשרי, דהא ליתיה בשעת ביאה, ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה! ואי דלא אמר לה קני ליה מעכשיו, היכי מצי מקרבה? (**ויקרא בהר כז,יד**) ואיש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא, מה ביתו ברשותו, אף כל ברשותו! אלא, דאמר לה: להוי גביך עד שעת ביאה, ואי מיצטריך ליה קני מעכשיו.

וְאִישׁ כִּי-יִקְדַּשׁ אֶת-בֵּיתוֹ קָדְשׁ לַיהוָה קדמא קבעה מועד עתידי והמרכא הקדימה את המועד העתידי, קדמא – לכתחילה, מרכא – בדיעבד

דוגמה אדם קבע זמן תחולת קנין לאדם אחר שאמרו היה לקרות במעשה מסוים ואיפשר לאדם האחר להקדים את תחולת הקנין לפני שקרה המעשה המסוים **קָדְשׁ לַיהוָה וְהִעֲרִיכוּ הַפְּהִין** – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין בנין אב, **תורה שלמה [עא] בבלי ראש השנה ד,א ה,ב ת"ר** חייבי הדמין והערכין החרמין וההקדשות וכו' כיון שעברו עליהן שלושה רגלים עובר בבל תאחר וכו' מנהני מילי דתנו רבנן כי תדור נדר (דב' כג,כב) וכו', לה' א-לקיך אלו הדמין והערכין והחרמין וההקדשות (בכולהו כתיב לה' וכו') ובהקדשות כתיב **וְאִישׁ כִּי-יִקְדַּשׁ אֶת-בֵּיתוֹ קָדְשׁ לַיהוָה** תוס' ד"ה ערכין).

ויקרא בחקתי כז,טו: וְאִם-הִמְקִדִּישׁ יִגְאֹל אֶת-בֵּיתוֹ וְיִסַּף חֲמִישִׁית כֶּסֶף-עַרְפָּה עָלָיו וְהָיָה לוֹ: ספרא בחוקותי פרשה ד (ב) (ויקרא בחקתי כז,טו**) וְאִם-הִמְקִדִּישׁ יִגְאֹל**, לרבות את האש, ואם המקדיש יגאל לרבות את היורש, ויסף חמישית כסף ערכך עליו והיה לו, אם נתן את הכסף הרי היא שלו, ואם לאו אינו שלו.
ע"פ **ספרא בחוקותי פרשה ד (ב)** על (**ויקרא בחקתי כז,טו**) **וְאִם-הִמְקִדִּישׁ יִגְאֹל**, - קדמא זקא-קטן במלים מוקפות, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין, אפשר כי המקדיש חייב להיות הראשון לפדיון ולגאול, טפחא מרבה גואלים מהמשפחה לפני זרים אלו גואלים האיש המקדיש, האשה המקדישה, אשתו של המקדיש? כגון שמת ואין יורש בן, או שיש לה נכסי מלוג שלה, היורש, ואם אין לו יורש זכר יורשת נקבה.

וְיִסַּף חֲמִישִׁית כֶּסֶף-עַרְפָּה עָלָיו – תלשא דרגא תביר טפחא, **תורה שלמה [סט] בבלי בבא מציעא נד,ב**, ... אמר רבא ... גבי הקדש ... הפודה את הקדשו מוסיף חומש, חומשא תנן, חומשא דחומשא לא תנן. מאי (אם חזר וחילל את החומש מהו שיוסיף חומש). (טט - רבא מסתפק האם בהקדש יש לנהוג כמו בתרומה ואם חילל החומש יוסיף חומש על החומש). אמר רב טיובמי משמיה דאביי, אמר קרא **וְיִסַּף חֲמִישִׁית כֶּסֶף-עַרְפָּה**, מקיש חומשו לכסף ערכו. מה כסף ערכו מוסיף חומש, אף כסף חומשו נמי מוסיף חומש.

תלשא – שיעור מדורג של הוספת חומש על חומש, דרגא תביר טפחא כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל הענין או ההלכה.
[ורלב"ג] (טו) וְאִם-הִמְקִדִּישׁ יִגְאֹל אֶת-בֵּיתוֹ - למדנו מזה שההקדש אינו נפדה אלא בכסף או במה שידמה לו, והם המטלטלין; לא בקרקעות ועבדים ושטרות, כמו שהתבאר בדומה לזה במקומות רבים במה שקדם. ולמדנו מזה שאין הבדל בזה הענין בין בתי ערי חומה ובתי החצרים, ושהם נגאלין לעולם, בין קודם היוכל בין אחר היוכל, בין שעמדו ביד הקדש זמן ארוך או שלא עמדו בידו כי אם זמן מועט מאד. ולמדנו מזה ממה שקדם בבהמה הטמאה (לעיל, יג) שהבעלים מוסיפין חומש בהקדש ראשון לבד, לא במה שיחללוהו עליו, כי אינו ראוי בזה הדין כמו ההקדש הראשון, והתורה אמרה: **וְאִם-הִמְקִדִּישׁ יִגְאֹל אֶת-בֵּיתוֹ** - שהוא הקדש הראשון. ולמדנו מזה שאינו נקנה לו ההקדש אלא אחר שיפרע הכסף או שווי; וזה שהתורה אמרה: **וְיִסַּף חֲמִישִׁית כֶּסֶף-עַרְפָּה עָלָיו וְהָיָה לוֹ** - רוצה לומר, שאחר כן יהיה לו, לא קודם זה. ולמדנו מזה, שההקדש אינו נפדה אלא בדבר שהוא ניתן לעין לגזברי ההקדש, כמו הכסף ומה שידמה לו; ולזה אין הקדש נפדה בשכירות, כי אולי יביא זה לחשוב שיהיה הקדש יוצא בלא פדיון. וראוי שיתבאר מזה גם כן, שהמקדיש מטלטלין או בהמה טמאה לבדק הבית ממה שהוא שלו והוא ברשותו, יהיה דינו הדין הזה שזכר בבית בענין הערכת הכהן אותו, ובתוספת הבעלים חומש, וביתר הדינין שנתבארו מזה המקום. וזה מהשרשים הכוללים.

ראה בבלי תמורה י,א

וְאִם-הִמְקִדִּישׁ - קדמא זקא-קטן במלה אחת, כעין מוקדם שהוא מאוחר בענין, (א) שהבעלים מוסיפין חומש בהקדש ראשון לבד, לא במה שיחללוהו עליו (ב) ולמדנו מזה שאינו נקנה לו ההקדש אלא אחר שיפרע הכסף או שווי; כלומר מה שהיה מוקדם שלו יחזור אליו רק לאחר שיפרע את הערכת שווי הקדשו.

[ו' יוסף בכור שור] (טו) וְאִם-הִמְקִדִּישׁ יִגְאֹל אֶת-בֵּיתוֹ וְיִסַּף חֲמִישִׁית - וכן כמעשר שיני ובשדה הקדש ובבהמה בעלת מום. וטעמא: לפי שדרך בני אדם שמקדיש ופודה הקדישו, או מעשר ופודה מעשירו, שהוא מורה היתר ומזולזל לנפשיה, ואומר: הכל משלי אם אתן כן; ולפיכך אמרה תורה, שיוסיף חמישית על האומב. אבל בהקדש לא מצינו כתוב, שאם הקדיש מטלטלין, שצריך להוסיף חומש אם פודן. ולפי שלא הקפיד הכתוב על דמיהם, אמר שמואל (**ערכין כט,א**): הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה, מחולל.

וְיִסַּף - תלשא, בתפקיד שיעור על הענין מימינו כאן ע"פ פי' ר' יוסף בכור שור אמרה תורה, שיוסיף חמישית על האומב.
וְיִסַּף - תלשא, בתפקיד שיעור על הענין משמאלו ע"פ פי' ר' יוסף בכור שור אבל בהקדש לא מצינו כתוב, שאם הקדיש מטלטלין, שצריך להוסיף חומש אם פודן. ולפי שלא הקפיד הכתוב על דמיהם, אמר שמואל (**ערכין כט,א**): הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה, מחולל.